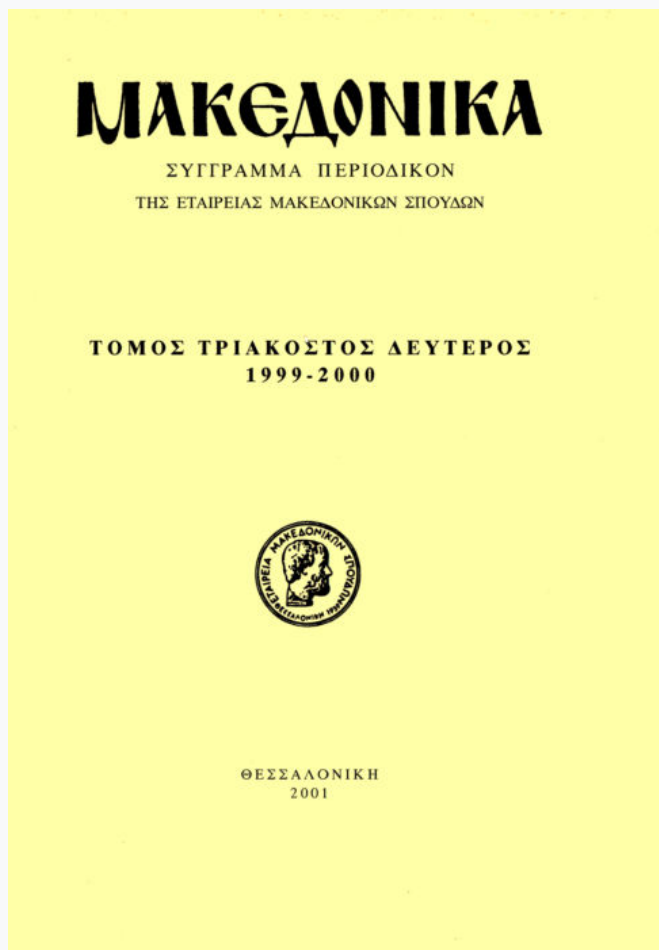

Μακεδονικά

Τόμ. 32, Αρ. 1 (2000)

Η ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία της
Γεωργικής Σχολής Εικοσιφοίνισσας Παγγαίου
(1909-1912)

Ιωάννης Θ. Μπάκας

doi: [10.12681/makedonika.177](https://doi.org/10.12681/makedonika.177)

Copyright © 2014, ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Μπάκας Ι. Θ. (2000). Η ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία της Γεωργικής Σχολής Εικοσιφοίνισσας Παγγαίου (1909-1912). *Μακεδονικά*, 32(1), 365-391. <https://doi.org/10.12681/makedonika.177>

Η ΙΔΡΥΣΗ, ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΕΙΚΟΣΙΦΟΙΝΙΣΣΑΣ ΠΑΓΓΑΙΟΥ (1909-1912)

Η συνταγματική μεταρρύθμιση του 1908 στην Οθωμανική αυτοκρατορία, τουλάχιστον για τον πρώτο χρόνο, δημιούργησε νέες συνθήκες, όταν πνεύμα αισιοδοξίας και δημιουργίας άρχισε να πνέει για τον υπόδουλο Ελληνισμό. Φυσικό ήταν η εθνική εργασία για την τελική επικράτηση του Ελληνισμού στη Μακεδονία να προσανατολιστεί σε νέες κατευθύνσεις. Η Ελληνική Άμυνα για την υποστήριξη του ομογενούς στοιχείου και την ανάπτυξη του έθετε σε χρήση εκτός από την ένοπλη δράση, που μετά το σύνταγμα και τον αφοπλισμό είχε εξάλλου υποχωρήσει, και την ενίσχυση του σχολείου και της εκκλησίας και οποιοδήποτε άλλο ειρηνικό μέσο. Οι νέες συνθήκες έδωσαν την ευκαιρία για την επικράτηση του Ελληνισμού και μέσω της οικονομικής προόδου του ελληνικού στοιχείου.

Η εκπαιδευτική και πνευματική υπεροχή του Ελληνισμού, στην οποία προσανατολίστηκε η ελληνική πολιτική για τη διεκδικούμενη χώρα, τελικά απέδειξαν ότι δεν ήταν τα πρακτικότερα και ασφαλέστερα μέσα για την κατάκτησή της, χωρίς την παράλληλη εμπορική, βιομηχανική, γεωργική και εν τέλει οικονομική ανάπτυξη που θα προηγούνταν της διά στρατιωτικών μέσων κατάκτησης. Εξάλλου, προς την ίδια κατεύθυνση άρχισαν να προσανατολίζονται και οι Βούλγαροι για τους εκτός των συνόρων τους ομοεθνείς τους, με την αποστολή στη Γαλλία ειδικών για την τέλεια εκμάθηση της πτηνοτροφίας και της ορνιθοτροφίας¹. Είχε βέβαια προηγηθεί και η ίδρυση οθωμανικών γεωργικών σχολών, όπως αυτή της Θεσσαλονίκης, που εγκαينαιίστηκε το Νοέμβριο του 1888² καθώς και άλλων σε διάφορες πόλεις της Οθωμανικής αυτοκρατορίας κυρίως μετά την επανάσταση των Νεοτούρκων.

Σ' αυτές τις σκέψεις άρχισε να προσανατολίζεται η ελληνική διπλωματία μετά το 1908. Το ιδιαίτερο ενδιαφέρον του Υπουργείου Εξωτερικών για την προώθηση και ανάπτυξη της γεωργίας φαίνεται με την έκδοση ειδικού *Δελτίου* με μελέτες και εκθέσεις επί πλουτοπαραγωγικών και γεωργικών θεμάτων³. Τα καλλιεργητικά μέσα που χρησιμοποιούσαν διατηρούνταν σε αρχέ-

1. Μελομένη Αϊγερινού, *Μακεδονικά άπομνημονεύματα από το 1898-1912*, Αθήνα 1914, σ. 180.

2. Έφημ. «Νεολόγος» Κωνσταντινουπόλεως, Παρασκευή 18.11.1888, σ. 3.

3. *Δελτίον τοῦ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν Β. Ὑπουργείου*, μέρος Β', Μελέται καὶ Ἐκθέσεις ἐπὶ πλουτοπαραγωγικῶν, γεωργικῶν, ἐμπορικῶν, βιομηχανικῶν, ναυτιλιακῶν, στατιστικῶν κλπ. θεμάτων (Γενικὴ διεύθυνσις συμβατικῶν καὶ προξενικῶν ὑποθέσεων), Αθήνα 1911.

γονη κατάσταση, η καταπίεση των γεωργών από τα όργανα της οθωμανικής εξουσίας, η φορολογία της δεκάτης, η έλλειψη κτηματικής ασφάλειας (η οποία κατά τα τελευταία χρόνια έπαιρνε τρομακτικές διαστάσεις με την εγκατάσταση μουσουλμάνων μεταναστών από τη Βουλγαρία και τη Βοσνία και τη συνοίκησή τους με το χριστιανικό στοιχείο, οι οποίοι κατελάμβαναν μάλιστα αυθαίρετα τη γη και τις βοσχές), καθώς και η έλλειψη επαρκούς συγκοινωνίας συντελούσαν ώστε ο αγροτικός πληθυσμός να μην ευημερεί και η γεωργία να μην αναπτύσσεται σε μια καθόλα εύφορη περιοχή.

Ο Έλληνας πρόξενος των Σερρών Αντώνιος Σακτούρης αντιλαμβανόμενος τη νέα κατάσταση και τις νέες απαιτήσεις αποφάσισε να δραστηριοποιηθεί προσανατολίζοντας και τους στόχους του προξενείου στα νέα δεδομένα. Μέσα σ' αυτές τις συνθήκες προγραμματίστηκε, στα τέλη του 1908, η ίδρυση στο χώρο της προξενικής περιφέρειας Σερρών δύο τεχνικών σχολών γεωργικής κατεύθυνσης, μιας πλήρους γεωργικής σχολής στην Κορμίστα (Κρομμύστα) του Παγγαίου όρους και ενός αγροκτηπίου στη Βαΐρακλή Τζουμαγιά (Νέα Ηράκλεια). Η πρώτη, ως ανώτερη γεωργική σχολή όχι μόνο για την περιφέρεια Σερρών αλλά και για ολόκληρη τη Μακεδονία, ενώ το δεύτερο για την κάλυψη ειδικών και μερικών αναγκών της πεδιάδας των Σερρών⁴.

Η Γεωργική Σχολή Κρομμύστης εγκαταστάθηκε σε κτήμα-μετόχι της Μονής Εικοσιφοίνισσας Παγγαίου, έκτασης 1.500 περίπου στρεμμάτων, ευφορότατης γης κατάλληλης για την καλλιέργεια σιτηρών, καπνού, βιομηχανικών φυτών και οσπρίων⁵, αντί ελαχίστου ετησίου ενοικίου εξήντα οθωμανικών λιρών. Το μετόχι προσέφερε με μεγάλη προθυμία η μονή της Εικοσιφοίνισσας ύστερα από προτροπή του μητροπολίτη Δράμας και Ζιχνών Χρυσόστομου Καλαφάτη⁶, μετέπειτα Σμύρνης. Ο μητροπολίτης σε επιστολή του, που προτασσόταν του Προγράμματος και Κανονισμού της Σχολής, απευθυνόμενος προς τους ορθοδόξους όχι μόνον της επαρχίας του αλλά και ολόκληρης της Μακεδονίας, εξηγούσε για τα οφέλη που θα προέκυπταν από τη λειτουργία της⁷. Η φοίτηση αρχικά προβλέφθηκε διετής, με προοπτική να γίνει τριετής ή τεταρτοετής εφόσον αυξάνονταν τα έσοδα της σχολής.

Πρέπει να σημειωθεί ότι η μονή της Εικοσιφοίνισσας μόλις τα προηγούμενα από την ίδρυση της Σχολής χρόνια είχε μπορέσει ν' ανακουφιστεί από δυσβάσταχτα χρέη που την είχαν μάλιστα απειλήσει με πτώχευση στις αρχές

4. Αρχείο Υπουργείου Εξωτερικών, Προξενείο Σερρών προς Υπ. Εξωτερικών, 56/25.1.1909 (στο εξής: Α.Υ.Ε.).

5. «Γεωργική Σχολή Παγγαίου», *Εκκλ. Ἀλήθεια Κωνσταντινουπόλεως* 33 (1909) 204.

6. Ἀντ. Σακτούρης, *Ἀναμνήσεις ἐκ τοῦ διπλωματικοῦ μου σταδίου*, Κάιρο 1951, σ. 67.

7. Χρυσόστομος μητροπολίτης Δράμας, «Εἰσαγωγή εἰς τὸ Πρόγραμμα καὶ Κανονισμόν τῆς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Δράμας Γεωργικῆς Σχολῆς Εἰκοσιφοίνισσης (ἐπιστολὴ πρὸς τὰ πνευματικὰ τέχνα τῆς ἐπαρχίας Δράμας)», *Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος Ἀλεξανδρείας* 4 (1909) 83-85.

του αιώνα εξαιτίας της κακής διαχείρισης δύο ηγουμένων της Μονής. Το χρέος είχε ανέλθει στις 3.000 οθωμανικές λίρες και το μετόχι της Κορμίστας απειλήθηκε με υποθήκευση, όταν το μοναστήρι αναγκάστηκε να καταφύγει σε δανεισμό για την αντιμετώπιση του χρέους⁸. Η προσφορά αυτή της Εικοσιφοίνισσας, σε δύσκολη μάλιστα περίοδο γι' αυτήν, δείχνει το συνεχές ενδιαφέρον της για την παιδεία του ελληνισμού της περιοχής. Ωστόσο η άποψη ότι η Γεωργική Σχολή ιδρύθηκε από τους μοναχούς της Εικοσιφοίνισσας καθώς επίσης και ότι λειτουργούσε επί δεκαετίες δεν μπορεί να τεκμηριωθεί⁹.

Εντός του κτήματος υπήρχαν ευρύχωρα και μεγαλόπρεπα¹⁰ κτίρια που ικανοποιούσαν όλες τις ανάγκες της Σχολής σε εγκαταστάσεις και τα οποία ανακαινίστηκαν. Το μοναστήρι διέθεσε στην υπό ίδρυση Σχολή και τα απαιτούμενα ζώα, άλογα, αγελάδες, αιγοπρόβατα, για την κάλυψη των εκπαιδευτικών αναγκών και για την πρακτική εξάσκηση των σπουδαστών. Το κτήμα επίσης διέθετε τεχνητά και φυσικά λιβάδια και κήπους, ώστε να παρέχεται κάθε ευκολία στην εξάσκηση των μαθητών στη μελισσοκομία, ορνιθοτροφία, κτηνοτροφία και τα παραπλήσια¹¹. Γύρω από το μοναστήρι υπήρχαν οι απαραίτητες δασικές εκτάσεις για την εξάσκηση των σπουδαστών στη δασοκομία, καθώς επίσης ποταμός και λίμνη με νησίδα, σε κοντινή απόσταση, για την διδασκαλία της ιχθυοτροφίας¹².

Με την ίδρυση της Γεωργικής σχολής και αντιλαμβανόμενος τα προβλήματα που θα προέκυπταν από το κόστος λειτουργίας της ο μητροπολίτης Χρυσόστομος απευθύνθηκε με επιστολές του στις μεγάλες μονές του Αγίου Όρους ζητώντας τη συνδρομή και τη στήριξή τους για τη λειτουργία της Σχολής. Έτσι στις 30 Ιανουαρίου του 1909 στέλνει επιστολές στις μονές Μεγίστης Λαύρας, Βατοπεδίου, Ιβήρων, Διονυσίου, Αγίου Παύλου, Κουτλουμουσίου, Ξηροποτάμου, Σίμωνος Πέτρας και Καρακάλου ζητώντας την ετήσια συνδρομή είκοσι πέντε οθωμανικών λιρών από την κάθε μονή για μια τριετία, ως επίδομα, με αντάλλαγμα το δικαίωμα κάθε μονής που συνδράμει μ' αυτό το ποσό να στέλνει από έναν μαθητή, όχι κάτω των δεκαπέντε ετών, στη Σχολή με δωρεάν φροντίση, ώστε και το Άγιον Όρος να ευεργετηθεί από τους αποφοίτους της Σχολής. Το ετήσιο ποσό των είκοσι πέντε λιρών μετά το πέρας της τριετίας εφόσον η Σχολή θα μπορούσε να σταθεί οικονομικά, θα περιοριζόταν σε δέκα λίρες ετησίως, κυρίως για τα διδάκτρα των απόρων μαθητών των

8. Γ. Παπάρογλου, «Η πτώχευση της Εικοσιφοίνισσας μέσα από άγνωστα έγγραφα του Ιστορικού Αρχείου του Υπ. Εξωτερικών», *Παρνασσός* 1 (1988) 323-339.

9. Διονύσιος Κυράτσος μητροπολίτης Δράμας, *Ιστορία της Ήρας Μητροπόλεως Δράμας*, Δράμα 1995, σ. 137.

10. Σακτούρης, *ό.π.*

11. *Εκκλ. Αλήθεια*, *ό.π.*, σ. 204.

12. *Εκκλ. Φάρος*, *ό.π.*, σ. 84.

βουλγαροφόνων κοινοτήτων. Το δικαίωμα στις μονές να στέλνουν δωρεάν μαθητές για να φοιτούν στη Σχολή παραχωρήθηκε κατ' εξαίρεση μόνον σ' αυτές και όχι σε άλλους συνδρομητές. Στις επιστολές του προς τα μοναστήρια του Αγίου Όρους ο μητροπολίτης Χρυσόστομος ζητά από τις μονές, ακόμη κι αν δεν στείλουν μαθητή, να μην διαθέσουν για τη Σχολή συνδρομή κάτω των είκοσι λιρών. Τα μοναστήρια θα μπορούσαν να στείλουν τις προσφορές τους επ' ονόματι του ταμιά της Εφορείας της Σχολής, απαρτιζομένης από τους Δραμινούς Νικόλαο Παρμενίδου ταμιά, Νικόλαο Αγοραστού και Σταύρου Πεντζίκη¹³.

Από τις πρώτες μονές που έσπευσαν να ανταποκριθούν στο κάλεσμα του μητροπολίτη Δράμας ήταν η μονή Ξηροποτάμου η οποία, όπως αποδεικνύεται από το νεώτερο αρχείο της¹⁴, παραχώρησε για τις ανάγκες της σχολής το μετόχι που διατηρούσε στην Κροιμύστα. Συγκεκριμένα ο μητροπολίτης Δράμας Χρυσόστομος με επιστολή του στις 30 Ιουνίου 1909 ευχαριστεί τη μονή Ξηροποτάμου για την ευεργεσία της αυτή, να προσφέρει δηλαδή το μετόχι της χάριν της παιδείας και της ανάπτυξης του διωκόμενου ελληνισμού της Μακεδονίας και κυρίως των απόρων παιδιών από τα σλαβόφωνα προπάντων χωριά¹⁵.

Αλλά εκτός από τις μονές του Αγίου Όρους που συνέδραμαν αποφασιστικά στην ίδρυση της Γεωργικής Σχολής, αυτή δέχτηκε εισφορές και ετήσιες συνδρομές από ολόκληρη την περιφέρεια Σερρών, γεγονός που αποδεικνύει και τη σπουδαιότητα που αποδιδόταν στη λειτουργία της Σχολής. Σύμφωνα με τον Απολογισμό του Ταμείου Εισφορών του Ελληνικού Προξενείου Σερρών από 1ης Ιανουαρίου 1909 έως 31ης Οκτωβρίου 1910¹⁶, υπέρ της Σχολής προσέφεραν: η Μονή του Τιμίου Προδρόμου Σερρών και το χωριό Σουμπάσκιου (Νέο Σούλι) από τριάντα οθωμανικές λίρες στις 28.3.1909, η Δράμα είκοσι επτά οθωμανικές λίρες στις 30.3.1909, ενώ το χωριό Κούτσος (Ευκαρπία) ετήσια συνδρομή πέντε οθωμανικών λιρών διά του Κωνσταντίνου Αθανασίου Αναγνώστου στις 17.4.1909.

Πρώτος διευθυντής στη σχολή διορίστηκε ο Μοναστηριώτης Ιωάννης

13. Ευ. Βασιλείου, *Ο Εθνομάρτυρας- Άγιος Μητροπολίτης Δράμας- Σμύρνης Χρυσόστομος*, Δράμα 1995, σσ. 159, 160.

Σε άλλη του επιστολή προς τη μονή του Αγίου Παύλου με ημερομηνία 16 Ιουνίου 1909 και με ίδιο σχετικά περιεχόμενο, ο μητροπολίτης Χρυσόστομος ζητά οι συνδρομές των μονών να αποστέλλονται στον έμπορο της Δράμας Πέτρο Κωνσταντίνου (ό.π., σ. 168).

14. Άθ. Καραθανάσης, «Η Μονή Ξηροποτάμου, ή Θεσσαλονίκη, ή Μακεδονία, μία πρώτη προσέγγιση», *Πρακτικά διεθνούς συμποσίου Ε.Μ.Σ.: Τό Άγιον Όρος, χθές, σήμερα, αύριο*, Θεσσαλονίκη 1996, σ. 129.

15. *Ο.π.*, σ. 130.

16. Α.Υ.Ε., Προξ. Σερρών, Απολογισμός Ταμείου Εισφορών 1.1.1909-31.10.1910, Σέρρες 11.11.1910.

Χρηστάκης, γνώστης της τουρκικής και της βουλγαρικής γλώσσας¹⁷, διπλωματούχος γεωπόνος της γεωργικής σχολής του Jamblioux του Βελγίου¹⁸, με μηνιαίο μισθό δέκα οθωμανικών λιρών¹⁹. Ακόμη, καθηγητής της Σχολής τοποθετήθηκε και ο γεωπόνος Α. Γαζής²⁰, απόφοιτος της σχολής του Portici της Ιταλίας με μηνιαίο μισθό πέντε οθωμανικών λιρών, ο οποίος όμως αποχώρησε τον Ιούλιο του 1910²¹. Ως διδάσκαλοι ορίστηκαν επίσης ο δάσκαλος της Κορμίστας και δύο εγγράμματοι μοναχοί της Εικοσιφοίνισσας —ανάμεσά τους ο ιεροδιάκονος Νεόφυτος²², απόφοιτος της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, ως διδάσκαλος των ιερών γραμμάτων— με την προοπτική της περαιτέρω συμπλήρωσης του διδακτικού προσωπικού αργότερα.

Το πρόγραμμα της Σχολής εκδόθηκε στο Πατριαρχικό τυπογραφείο το 1909 με τον τίτλο *Πρόγραμμα και Κανονισμός της Γεωργικής Σχολής Εικοσιφοίνισσας Παγγαίου της Ήρας Μητροπόλεως Δράμας*²³. Σύμφωνα μ' αυτόν η Γεωργική Σχολή σκοπεύει, όπως καταστήσει ικανούς τους μέλλοντες κτηματίες, ένοικιαστές ή έπιστάτας κτημάτων διά θεωρητικής και πρακτικής διδασκαλίας, όχι μόνον νά εκμεταλεύονται τὰ κτήματα, αλλά και νά παρακολουθώσι και λαμβάνωσι μέρος εις τὰς έν τή Γεωργία γινομένας προόδους²⁴.

Η σχολή για το πρώτο τουλάχιστον έτος θα δεχόταν σαράντα ως πενήντα οικότροφους, σπουδαστές επί πληρωμή από χωριά ολόκληρης της περιφέρειας και κάποιο αριθμό εξωτερικών μαθητών και ακροατών, κυρίως από χωρικούς των γειτονικών χωριών. Σύμφωνα με τον Κανονισμό της Σχολής έπρεπε οι σπουδαστές που θα γίνονταν δεκτοί σ' αυτήν να είχαν τελειώσει τουλάχιστον την έβδομη τάξη Αστικής σχολής²⁵, ώστε να μπορούν στη συνέχεια να παρακολουθούν ικανοποιητικά τα δύο χρόνια φοίτησης που προβλεπόταν²⁶. Το πρόγραμμα της Σχολής οργανώθηκε ώστε μέσα σε τέσσερα συνεχή εξάμηνα οι σπουδαστές ν' αποκτούν όλες εκείνες τις θεωρητικές και πρακτικές γνώσεις που θα τους ήταν απαραίτητες για να καταστούν αργότερα, ως γεωργοί εγκατεστημένοι στις πατρίδες τους, γνώστες της γαλακτοκομίας, της σηροτροφίας, της μελισσοκομίας, της δενδροκομίας και κυρίως της επι-

17. Έκκλ. Άλήθεια, ό.π., σ. 204.

18. Έκκλ. Φάρος, ό.π., σ. 84.

19. Α.Υ.Ε., Προξ. Σεργών, Απολογισμός, ό.π.

20. Έκκλ. Άλήθεια, ό.π., σ. 204.

21. Α.Υ.Ε., Προξ. Σεργών, Απολογισμός, ό.π.

22. Καραθανάσης, ό.π., σ. 129.

23. Έκκλ. Άλήθεια, ό.π., σ. 204.

24. Δράμας Χρυσοστόμου, *Πρόγραμμα και Κανονισμός της Γεωργικής Σχολής Εικοσιφοίνισσας Παγγαίου*, Έν Κωνσταντινουπόλει 1909, σ. 9 (στο εξής: *Πρόγραμμα και Κανονισμός*).

25. Δράμας Χρυσοστόμου, «Έσωτερικός κανονισμός της Γεωργικής Σχολής Εικοσιφοίνισσας», *Πρόγραμμα και Κανονισμός*, σ. 19.

26. Α.Υ.Ε., ό.π.

στημονικής καλλιέργειας του φημισμένου και περιζήτητου στο εμπόριο καπνού της περιφέρειας Ζίχνης, οικονομικά ισχυροί όχι μόνο για το προσωπικό τους όφελος αλλά και προς όφελος της πατρίδας τους. Επίσης, στόχος της Σχολής ήταν να διδάσκουν οι απόφοιτοι της στους εγχώριους πληθυσμούς τις νέες καλλιέργειες και τις νέες μεθόδους και τεχνικές²⁷. Οι απόφοιτοι της Σχολής θα μπορούσαν να προσφέρουν και ως διδάσκαλοι και ιερείς²⁸.

Σύμφωνα με το πρόγραμμα σπουδών, που υπογράφουν οι δύο γεωπόνοι καθηγητές Χρηστάκης και Γαζής, οι σπουδαστές θα παρακολουθούσαν τα εξής μαθήματα²⁹:

<i>α' εξάμηνο</i>	<i>β' εξάμηνο</i>
1. Γενική Γεωργία (Ι. Χρηστάκης)	1. Γενική Γεωργία (Αλ. Γαζής)
Πρακτική άσκηση	2. Βοτανική (Αλ. Γαζής)
2. Βοτανική (Αλ. Γαζής)	3. Εντομολογία (Αλ. Γαζής)
3. Ζωολογία (Ι. Χρηστάκης)	4. Μελισσοκομία (Ι. Χρηστάκης)
4. Ανόργανη χημεία (Αλ. Γαζής)	5. Κηπουρική (Αλ. Γαζής)
<i>γ' εξάμηνο</i>	<i>δ' εξάμηνο</i>
1. Ειδική Γεωργία (Αλ. Γαζής)	1. Ειδική Γεωργία (Ι. Χρηστάκης)
Πρακτική άσκηση (Ι. Χρηστάκης)	2. Γεωργική χημεία (Αλ. Γαζής)
2. Ζωοτεχνία (Ι. Χρηστάκης)	3. Γαλακτοκομία, τυροκομία, βουτηροκομία (Αλ. Γαζής)
3. Δενδροκομία (Αλ. Γαζής)	4. Σηροτροφία (Αλ. Γαζής)
Στοιχεία δασονομίας	5. Γεωργική λογιστική (Ι. Χρηστάκης)
4. Ελαιουργία- ελαιοκομία (Αλ. Γαζής)	6. Παθολογία των φυτών (Ι. Χρηστάκης)
5. Αμπελουργία (Αλ. Γαζής)	7. Ζωοτεχνία (Ι. Χρηστάκης)
6. Γεωργ. οικονομία (Ι. Χρηστάκης)	
7. Αναλυτική χημεία (Αλ. Γαζής)	

Αρχικά ορίστηκε οι σπουδαστές που θα προέρχονταν απ' όλες ανεξαιρέτως τις Μακεδονικές επαρχίες να καταβάλλουν ως δίδακτρα και τροφεία οκτώ τουρκικές λίρες ετησίως και άλλες δύο για εργαλεία, ενώ για τους σπουδαστές των άλλων επαρχιών ορίστηκε να καταβάλλουν δώδεκα λίρες πλην των δύο λιρών για τα εργαλεία τα οποία αποφοιτώντας θα μπορούσαν να πάρουν μαζί τους³⁰. Ιδιαίτερη μέριμνα δόθηκε για τους δυστυχούντες ή ορφανούς μαθητές από τα βουλγαρόφωνα χωριά, παιδιά αγωνιστών, ώστε αυτά να σπουδάζουν δωρεάν³¹.

27. Έκκλ. Φάρος, ό.π., σ. 84.

28. Βασιλείου, ό.π., σ. 157, 164.

29. Δράμας Χρυσοστόμου, *Πρόγραμμα και Κανονισμός*, σσ. 9-18.

30. Βασιλείου, ό.π.

31. Ό.π., σ. 155.

Η επιλογή της Κορμίστας για την εγκατάσταση της Σχολής, εκτός του εύφορου εδάφους και της έκτασης του μετοχίου, κατάλληλων για την πειραματική καλλιέργεια κάθε προϊόντος, παρουσίαζε και το μέγιστο πλεονέκτημα ότι αυτή βρισκόταν σε καθαρά ελληνική, αδιαφιλονίκητη και ελληνόφωνη ζώνη του Παγγαίου. Το γεγονός αυτό εξασφάλιζε τη λειτουργία της Σχολής από βουλγαρικές επιδρομές, κινήματα ή επαναστάσεις. Η ελληνική εξωτερική πολιτική και ο εκπρόσωπός της, το ελληνικό Προξενείο Σερρών, στήριξαν σημαντικές ελπίδες στη συμβολή της Σχολής και στην υλική και ηθική πρόοδο που αυτή θα προσέφερε στους ομογενείς πληθυσμούς που βρίσκονταν, όπως χαρακτηριστικά επισημαίνεται στα έγγραφα του Προξενείου *έν πρωτογενεί και ήσιοδείρ καταστάσει*.

Για τη λειτουργία της Σχολής βασικό ήταν η εξασφάλιση των εξόδων για την επισκευή των κτηρίων, των εγκαταστάσεων, για την αγορά γεωργικών εργαλείων, μηχανών, ζώων και για τη μισθοδοσία του προσωπικού, για μια τριετία, από τις εισφορές των χωριών του Παγγαίου, ύστερα από ενημέρωση και προτροπή του προξένου Σερρών Σακτούρη. Το Μάιο του 1910 έφτασαν στη Σχολή κυψέλες που παραγγέλθηκαν στον Πειραιά τον Ιούλιο του ίδιου έτους η Σχολή στελεχώθηκε και με κηπουρό³².

Οι προοπτικές για τη συντήρηση και τη συνέχιση της λειτουργίας της Σχολής άρχισαν με ευοίωνες προοπτικές και με στόχο, μετά την παρέλευση τριών χρόνων, να καταστεί όχι μόνο αυτοσυντήρητη, αλλά και να συμβάλει στην ενίσχυση των διαφόρων συσσιτίων της περιφέρειας με την εκμετάλλευση των παραγομένων, τα τρία αυτά χρόνια, προϊόντων.

Ημερομηνία έναρξης της λειτουργίας της Σχολής ορίστηκε η 1η Μαρτίου 1909. Παρά όμως τις ευοίωνες προοπτικές για τη λειτουργία της και τις ευχές που εκφράστηκαν από παντού για την ευδοκίμησή της, η Σχολή φάνηκε ότι από την ίδρυσή της θα αντιμετώπιζε σοβαρά προβλήματα λειτουργίας.

Σχεδόν ενάμισι χρόνο από την έναρξη της λειτουργίας της Σχολής, την 1η Οκτωβρίου του 1910, ο Μητροπολίτης Δράμας Αγαθάγγελος, σε επείγουσα επιστολή του προς τη Μητρόπολη Σερρών αναφέρεται στην εξοικονόμηση κονδυλίων για τη λειτουργία της Σχολής δια της περιοχής επιδομάτων συντήρησης σχολείων ορισμένων χωριών που χαρακτηρίζονταν αυτάρχη με σκοπό να καταστεί δυνατή η ανασύσταση της *άπαραιτήτου και κοινωφελεστάτης*, όπως αναφέρεται, Γεωργικής Σχολής Παγγαίου³³.

Από την επιστολή αυτή του μητροπολίτη Δράμας διαφαίνεται ότι το σοβαρότερο πρόβλημα που απειλούσε τη λειτουργία της Σχολής ήταν το οικονομικό, παρά τις αρχικές διαβεβαιώσεις για τριετή εξασφάλιση της λειτουργίας

32. Α.Υ.Ε., Προξ. Σερρών, Απολογισμός, ό.π.

33. Α.Υ.Ε., Υπ. Εξωτερ. προς Προξ. Σερρών, 18017/2.6.1911.

της. Ως τότε η Σχολή είχε προβεί αρκετές φορές σε σύναψη δανείων και αναζήτησε χρηματική βοήθεια. Αυτά βεβαίως αποδεικνύουν την κακή διαχείριση των οικονομικών της. Στις 22 Μαΐου του 1910 είχαν δοθεί από το Υπουργείο των Εξωτερικών στο μητροπολίτη Δράμας Χρυσόστομο για τη λειτουργία της Σχολής 144 οθωμανικές λίρες· στις 10 Ιουνίου του ίδιου έτους η Σχολή δέχτηκε συμπλήρωμα για κάλυψη των εξόδων της ύψους 56 λιρών, ενώ στις 30 Ιουνίου, στις 11 Ιουλίου και στις 13 Αυγούστου του 1910 δόθηκαν δάνεια των δεκαπέντε, των 7.20 και των πέντε οθωμανικών λιρών αντίστοιχα³⁴.

Σε επείγον έγγραφό του προς το Ελληνικό Προξενείο Σερρών³⁵ σχετικά με την Γεωργική Σχολή Κορμίστης, στην οποία αποδίδεται από την Ελληνική Κυβέρνηση, όπως αναφέρεται, μεγάλη εθνική σημασία, το Υπουργείο Εξωτερικών ανακοινώνει ότι εγκρίνει ετησίως κονδύλιο 150 οθωμανικών λιρών για την εξασφάλιση της λειτουργίας της, αναγραφόμενο στον ετήσιο εκπαιδευτικό προϋπολογισμό του Προξενείου, σύμφωνα με τις προτάσεις του Μητροπολίτη Δράμας. Διευκρινίζεται, *πρός αποσόβησιν ένδεχομένων απογοητεύσεων*, ότι πρέπει να εξασφαλιστεί ο έλεγχος της λειτουργίας και της οικονομικής διαχείρισεως της Σχολής. Μάλιστα αναφέρεται ότι ο πρώην διευθυντής της Σχολής Χρηστάκης είναι διατεθειμένος κατά παράκληση του Υπουργείου να υποδείξει τα κατάλληλα πρόσωπα για το σκοπό αυτό, αλλά και να επισκέπτεται κατά χρονικά διαστήματα τη Σχολή και να δίνει οδηγίες για την ομαλή λειτουργία της.

Το πρόβλημα της διεύθυνσης και οικονομικής διαχείρισης της Σχολής φαίνεται ότι ήταν το κατεξοχήν πρόβλημα που αντιμετώπιζε και στο οποίο, όπως αποδεικνύεται μέσα από έγγραφα του Προξένου Σερρών, δεν ήταν αμέτοχος και ο Μητροπολίτης Δράμας Αγαθάγγελος, στον οποίο ο Έλληνας πρόξενος των Σερρών Ευγένιος Άννινος Καβαλλιεράτος καταλογίζει ευθύνες για τη δυσλειτουργία της³⁶. Συγκεκριμένα, ο Πρόξενος κατηγορεί το Μητροπολίτη Δράμας για το ενδιαφέρον του να εγκαταστήσει ως διευθυντή της Σχολής τον ανεψιό του Χρυσίδη, γεωπόνο, με τον όρο μάλιστα αυτός να διαχειρίζεται ανεξέλεγκτα τη Σχολή, χωρίς δηλαδή έλεγχο διαχειριστικής επιτροπής. Ο Έλληνας Πρόξενος Σερρών πίστευε ότι αν η διεύθυνση και η διαχείριση αφεθούν σε ένα και μόνο πρόσωπο, τότε τα προβλήματα θα γίνονταν μεγαλύτερα, όπως συνέβη στην περίπτωση του Οικοτροφείου Αλιστράτης, που βρισκόταν υπό την απόλυτη διεύθυνση του μητροπολίτη Δράμας. Ο Χρ. Χρυσίδης διαδέχτηκε στη Σχολή τον γεωπόνο Γαζή στις 15 Ιουλίου του 1910 με μηνιαίο μισθό πέντε οθωμανικών λιρών³⁷.

34. Α.Υ.Ε., Προξ. Σερρών, Απολογισμός, ό.π.

35. Α.Υ.Ε., Υπ. Εξωτερικών προς Προξενείο Σερρών, 18017/2.6.1911.

36. Α.Υ.Ε., Προξ. Σερρών προς Υπ. Εξωτερικών, 269/24.6.1911/20339/2.8.1911.

37. Α.Υ.Ε., Προξ. Σερρών, Απολογισμός, ό.π.

Προς αποφυγή δυσάρεστων συνεπειών, για να εξασφαλιστούν χρήματα και να καλυφθούν τα χρέη της Σχολής, προτάθηκε από τον κεφαλαιούχο της Καβάλας Γεώργιο Πρωτοπαπά ν' αναλάβει τη λειτουργία της, ύστερα από αίτηση του Προξενείου Σερρών και της Μητροπόλεως Δράμας ομάδα κεφαλαιούχων από την Καβάλα. Αυτοί θα είχαν τη διαχείριση και την καλλιέργεια του κτήματος του μετοχίου συνολικά, προκαταβάλλοντας άτοκα τις δαπάνες γι' αυτό. Από τα εισοδήματα του κτήματος, μετά την αφαίρεση φυσικά των προκαταβληθεισών δαπανών, θα πληρώνονταν τα έξοδα για τη συντήρηση της Σχολής· προβλεπόταν μάλιστα, υπό ομαλές συνθήκες, περίσσευμα το οποίο θα διετίθετο για άλλους σκοπούς, που θα υπεδείκνυε η Ελληνική Κυβέρνηση, ενώ σε περίπτωση θεομηνίας τη ζημία θα κάλυπτε η ίδια η κυβέρνηση. Το σχέδιο αυτό κατά την άποψη του προξένου Καβαλιεράτου, θα εξασφάλιζε, αν τελικά εγκρινόταν, την απρόσκοπτη λειτουργία της Σχολής και την έντιμη διαχείριση της· θα αποφευγόταν, επίσης, η ανάμειξη κάθε παράγοντα που θα μπορούσε να δράσει ανασταλτικά στη λειτουργία της.

Η διεκυστίδα μεταξύ του Ελληνικού Προξενείου και του μητροπολίτου Δράμας για τη λειτουργία της Σχολής συνεχίστηκε. Σε επιστολή του τον Οκτώβριο του 1911³⁸ προς τον αρχιμανδρίτη Ιωαννίκιο Δραγάτη στην Κωνσταντινούπολη, μεσολαβητή στη Σύνοδο και στον Πατριάρχη, ο Δράμας Αγαθάγγελος εκφράζει ως όνειρο και πόθο του να δει τη Σχολή να λειτουργεί, πράγμα που όπως φαίνεται δεν συνέβη ούτε το 1911, αφού το χρέος της Σχολής είχε φτάσει περίπου τις χίλιες λίρες. Ο μητροπολίτης Δράμας απέστειλε με την επιστολή του αυτή και τον προϋπολογισμό της Σχολής και ζητούσε εγκαίρως τη γνώμη και τις κρίσεις του αποδέκτη. Ο μητροπολίτης επικοινωνήσε μάλιστα με τον κεφαλαιούχο της Καβάλας Γεώργιο Πρωτοπαπά τον οποίο παρακαλούσε ν' αναλάβει το εκ 1.500 στρεμμάτων κτήμα του μετοχίου Κορμίστας παρέχοντας ετησίως ενοίκιο, ορισμένο για μια πενταετία.

Στον προϋπολογισμό των εκπαιδευτικών επιδομάτων του σχολικού έτους 1911-1912³⁹, προς την επιτροπή Ευαγών Σκοπών του Υπουργείου Εξωτερικών, προτάθηκε η χορήγηση επιδόματος 150 οθωμανικών λιρών στη Γεωργική Σχολή Κορμίστας, για την καλή λειτουργία της.

Με την έναρξη του 1912 τα προβλήματα που καθιστούσαν αδύνατη τη λειτουργία της Γεωργικής Σχολής συνεχίστηκαν. Το υπουργείο Εξωτερικών με έγγραφό του⁴⁰ (2753/23.1.1912) προς το Προξενείο Σερρών δήλωνε ότι εκ μέρους του έκανε κάθε προσπάθεια για τη λειτουργία της Γεωργικής Σχολής εγκρίνοντας κατ' αρχήν στον Προϋπολογισμό του το ποσό των 150 οθωμανι-

38. Α.Υ.Ε., Υπ. Εξωτερ. προς Προξ. Σερρών (συνημ. Επιστολή), 18017/12.10.1911.

39. Α.Υ.Ε., Προξ. Σερρών προς Επιτροπή Ευαγών Σκοπών, 224/24.6.1911.

40. Α.Υ.Ε., Υπ. Εξωτερ. προς Προξ. Σερρών, 2753/23.11.1912.

κών λιρών. Το ποσό όμως που απαιτούνταν για την ομαλή λειτουργία ήταν 794 λίρες από τις οποίες είχαν εξασφαλισθεί μόνο 344 από την επιχορήγηση του Υπουργείου, τα τροφεία των μαθητών και την ενοικίαση των γαιών του μετοχίου, ενώ το έλλειμμα ανερχόταν σε 450 λίρες. Η Γεωργική Σχολή δεν κατόρθωσε να λειτουργήσει στο α' εξάμηνο του σχολικού έτους 1911-1912, οπότε θεωρήθηκε άσκοπη η λειτουργία της κατά το β' εξάμηνο. Υπήρχε, ωστόσο, η προσδοκία ότι με την απαραίτητη φροντίδα θα μπορούσε να λειτουργήσει κατά το επόμενο σχολικό έτος 1912-1913. Για το σκοπό αυτό η ελληνική κυβέρνηση θα διέθετε το ποσό των 350 λιρών, 150 εκ του προϋπολογισμού του 1911-1912 και 200 εκ του εκπαιδευτικού προϋπολογισμού του 1912-1913· στη φροντίδα του ελληνικού Προξενείου Σεργών σε συνεργασία με το Μητροπολίτη Δράμας έμενε η εξεύρεση των υπολοίπων χρημάτων που απαιτούνταν⁴¹. Δυστυχώς, όμως, και παρά τη θέληση του Υπουργείου, η Γεωργική Σχολή Παγγαίου αδυνατούσε να λειτουργήσει.

Το Προξενείο Σεργών με έγγραφό του⁴² προς την Επιτροπή Ευαγών Σκοπών τον Ιούλιο του 1912, όπου υπέβαλε συνημμένα και τον εκπαιδευτικό προϋπολογισμό της προξενικής περιφέρειας Σεργών για το έτος 1912-1913, αποφάσισε ότι, διαπιστωμένης της αδυναμίας να λειτουργήσει η Σχολή για το προηγούμενο έτος αλλά και για το επόμενο, να περικόψει το κονδύλιο των 150 λιρών υπέρ της Γεωργικής Σχολής από τον εκπαιδευτικό προϋπολογισμό του Προξενείου. Ο πρόξενος Ευγένιος Άννινος Καβαλλιεράτος εξηγώντας τους λόγους, τόνιζε την εσφαλμένη εντύπωση που είχε δημιουργηθεί ότι τελικά θα εξασφαλιζόταν το ποσό των διακοσίων λιρών από τα διδάκτρα που θα κατέβαλαν οι σπουδαστές της Σχολής. Αντιθέτως από τον πρώτο χρόνο λειτουργίας της Σχολής έγινε αντιληπτό ότι οι οικοτόρφοι μαθητές όχι μόνο δέν πλήρωναν, αλλά αξίωναν να συντηρούνται δωρεάν στη Σχολή. Υπήρχε, ακόμη και η δυσκολία με την οποία δέχτηκαν να φοιτούν στερούμενοι ημερομισθίων τα οποία, εργαζόμενοι στα χωριά τους ήταν βέβαιο ότι θα κέρδιζαν.

Ο Έλληνας πρόξενος των Σεργών θεωρεί ως πηγή των εσφαλμένων πληροφοριών προς το Υπουργείο Εξωτερικών το μητροπολίτη Δράμας Αγαθάγγελο· του προσάπτει μάλιστα την κατηγορία ότι οδηγείται σε αισιόδοξους υπολογισμούς επιθυμώντας με τη Σχολή να δημιουργήσει επιχείρηση από την οποία θα απεκόμιζε μεγάλα προσωπικά οφέλη. Ο Πρόξενος πιστεύει ότι ο μητροπολίτης αδιαφορεί όχι μόνο για τα εθνικά οφέλη που θα προέκυπταν από τη λειτουργία της Σχολής, αλλά και για την άσκοπη δαπάνη του δημοσίου χρήματος που απαιτεί η αμφίβολη λειτουργία της. Για τον πρόξενο των Σεργών ο μητροπολίτης Δράμας, ο οποίος κατά τη σημείωσή του αναμινύε-

41. Α.Υ.Ε., ό.π.

42. Α.Υ.Ε., Προξ. Σεργών προς Υπ. Εξωτερικών, 232/Ιούλιος 1912/93/28.7.1912.

ται σε κάθε ζήτημα που απαιτεί οικονομική διαχείριση, πρακτικά βλέπει και παρεμποδίζει τη λειτουργία της Γεωργικής Σχολής παρά την ωφέλει.

Ο πρόξενος επανέρχεται ξανά στην πρότασή του ν' αναλάβει τη Σχολή όμιλος κεφαλαιούχων της Καβάλας, ώστε να επιτευχθεί η λειτουργία της υπό την ηγεσία του Πρωτοπαπά, με τον οποίο όμως δεν μπόρεσε να έλθει σε συνεννοήσεις, αφού διέμενε στην Κωνσταντινούπολη.

Τελικά οι εξελίξεις και τα γεγονότα των Βαλκανικών πολέμων, με την απελευθέρωση της περιοχής του Παγγαίου τον Οκτώβριο του 1912, ματαίωσαν κάθε σχέδιο για τη Γεωργική Σχολή. Αιτία της αδυναμίας της να λειτουργήσει δεν μπορεί να θεωρηθεί μόνο ο οικονομικός παράγοντας. Η διαμάχη μεταξύ του Ελληνικού προξενείου και μητροπολίτου Δράμας για τον έλεγχο ως αρμοδιότερου της Σχολής στάθηκε για μια ακόμη φορά καθοριστική στις εξελίξεις, παρά τις συστάσεις του Ελληνικού Υπουργείου των Εξωτερικών για συνεργασία. Το εθνικό όφελος από τη λειτουργία της Σχολής χάθηκε μπροστά στην αντιπαλότητα των δύο τοπικών κέντρων. Οι ευθύνες ανήκουν και στις δύο πλευρές εξίσου, γιατί άφησαν να χαθεί η σημαντική αυτή ευκαιρία για τον ελληνισμό της Ανατολικής Μακεδονίας, διαπληκτιζόμενοι για το ποιος θα αναλάβει τη διαχείριση και τον έλεγχό της. Επί τρία χρόνια η Σχολή κατέστη έρμαιο στις προσωπικές φιλοδοξίες για τη διεκδίκηση ρόλων και γι' αυτό και δεν μπόρεσε να λειτουργήσει.

Πίνακας 1

Α.Υ.Ε., Προξ. Σερρών, Προϋπολογισμός Γεωργικής Σχολής Κρομμύστης 1912-1913, Υπ. Εξωτερικών προς Προξ. Σερρών 18017/2.6.1911.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΚΡΟΜΜΥΣΤΗΣ				
ΔΙΑ ΤΟ 1912-1913				
	ΕΣΟΔΑ		ΔΑΠΑΝΕΣ	
Α/Α	ΕΙΔΟΣ ΕΣΟΔΩΝ	Α.Τ	ΕΙΔΟΣ ΔΑΠΑΝΩΝ	Α.Τ
1	Έπιδομα εὔσεβ. πηγῆς εὐεργέτου	150	Μισθοδοσία διευθύν. γεωπόνου	120
2	Τροφεία παρὰ μαθητῶν	200	Μισθοδοσία βοηθοῦ γεωπόνου	60
3	Ἀπὸ ἐνοικ. γαιῶν μετοχίου Κρομ.	100	Μισθοδοσία δύο ἐργοδηγῶν	80
4			Μισθοδοσία ἐνὸς μαγειροῦ	24
5			Μισθοδοσία ἐνὸς βοηθοῦ μαγειροῦ	18
6			Μισθοδοσία μίας πλύντριας	18
7			Μισθοδ. ἐνὸς φύλακος καὶ θυρωροῦ	30
8			Φάρμακα καὶ Ἱατρός	24
9			Γενικά Ἐξόδα	50

10			Ἑξοδα ἐγκαταστάσεως (ἀγορά ἵππων, ἐργαλείων κλπ.)	80
11			Ἀπρόβλεπτα συντηρήσεως Μηχανημάτων	50
12	Πρὸς ἐξίσωσιν τὸ ὑπάρχ. ἔλλειμμα	344	Ἑξοδ. διατρ. μαθητῶν καὶ προσωπικοῦ	240
	ΣΥΝΟΛΟ	794	ΣΥΝΟΛΟ	794
			Ἐν Δράμα τῇ 19ῃ 8βρίου 1911	
			+ Ὁ Δράμας Ἀγαθάγγελος	

SUMMARY

Ioannis Th. Bakas, *The Foundation, Organization and Operation of the Eikosiphoinissa Farm School on Mt. Pangaion (1909-1912)*.

After the Turkish constitutional reform of 1908, the national task of finally achieving Greek dominance in Macedonia was pursued along new lines. The new conditions that had been created gave the Greeks an opportunity to achieve dominance through economic progress.

The Farm School was established at a dependency of the Monastery of Eikosiphoinissa outside the village of Krommysta (Kormista) on Mt. Pangaion, an area of approx. 1500 *stremmas* of highly fertile land suitable for the cultivation of cereals, tobacco, industrial crops and pulses. The dependency was very willingly provided by the Monastery of Eikosiphoinissa at the request of the Metropolitan of Drama and Zichna, Chrysostomos Kalaphatis.

For assistance with the foundation of the Farm School and the provision of financial support Metropolitan Chrysostomos turned to the large monasteries on Mount Athos. One of the first to eagerly respond was the Monastery of Xeropotamou.

Kormista was a superb choice of site for the School in that it lay within the Greek-speaking zone of Pangaion, an area that was purely and indisputably Greek. This ensured that the School would be able to function without fear of disruption by Bulgarian raids, movements or revolts.

The property contained buildings that adequately covered all the School's accommodation needs. The monastery also satisfied all the School's educational requirements and provided the means for students to gain practical experience of bee-keeping, poultry-farming, stock-breeding, forestry and fish-farming.

The School's curriculum was published at the Patriarchal Printing-house in 1909 under the title "Curriculum and Regulations of the Eikosiphoinissa Farm School on Mt. Pangaion in the Holy Metropolis of Drama".

The School was to accept boarders and students from villages throughout the region, as well as a number of external students, mainly from peasant families in the neighbouring villages. The school curriculum was organized in such a way as to provide students, within the space of four successive semesters, with all the theoretical and practical knowledge they needed to later

become, as farmers established in their own villages, experts in dairy-farming, sericulture, bee-keeping, arboriculture and, above all, the cultivation of the famous local Zichna tobacco, and to teach the local people the new types of farming with its new techniques.

The date set for the School's inauguration was 1 March 1909. Despite its favourable prospects, however, and the good wishes expressed on all sides for its success, it was apparent from the outset that the School was going to face serious operational problems.

Almost one and a half years after the School commenced its activities, the new Metropolitan of Drama, Agathangelos, requested that state funds be provided to cover its running costs. The Greek Ministry of Foreign Affairs approved an annual allocation of 150 Turkish pounds to ensure the smooth running of the School, recorded in the annual education budget of the Greek consulate at Serres.

The main problem appears to have been the direction and financial management of the School. According to the Greek consul at Serres, the Metropolitan of Drama would interfere in all its financial matters and in practice did the Farm School more harm than good.

In order to avert an unpleasant outcome, and to secure the money to cover the School's debts, a group of financiers from Kavala offered to take over control. According to the consul at Serres, if this plan had been finally accepted, it would have ensured that the School was run smoothly and in a respectable manner.

The Farm School, however, failed to operate in the 1911-1912 school year as well. At the beginning of 1912 it continued to be dogged by problems. Nevertheless, there was still hope that, if the necessary steps were taken, the School would be able to operate during the following school year, 1912-1913. For this purpose the Greek government was to make available the necessary sum from its education budget for the period 1912-1913. Unfortunately, however, and despite the wishes of the Greek Ministry of Foreign Affairs, the Farm School on Mt. Pangaion was unable to function.

In the end, the events and developments of the Balkan wars, including the liberation of the Pangaion region in October 1912, put paid to all the plans for the Farm School. The national benefit to be gained from the operation of the School was lost as a result of the rivalry between the two local centres of power, the Greek consulate and the Metropolis of Drama. Both sides share equal responsibility for this since in quarrelling over who should control and manage the School they let slip such an important opportunity for the Greeks of Eastern Macedonia.

*Εικ. 1. Η μονή Εικοσιφοινίσσης στις αρχές του 20ού αιώνα
(Αρχείο Ε.Μ.Σ.).*

*Εικ. 1. Η μονή Εικοσιφοινίσσης πριν από την πυρπόλησή της
(Αρχείο Κ. Ν. Πλαστήρα).*

Ἀγαπᾶσαι ἡμῖν ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ καὶ τέκνα τῆς καὶ ἡμᾶς ἐπαρχίας καὶ λοιποὶ φιλῶντες, ὁμογενεῖς,

Ἐπὶ ἐπταετίαν ὅλην ποιμνιόντες τὴν ὑπάρχον μακεδονικὴν ταύτην Ἐπαρχίαν τῆς Δράμας, εἰς τὰς εὐφόρους πεδιάδας τῆς ὁποίας ἡ σοφὴ Πρόνοια τοῦ Θεοῦ ἀφθονά ἔστειρε τὰ φυσικὰ αὐτῆς δῶρα, βαθυτάτην ἰσθμὸν ὄρεα, ἀφ' ἑνὸς μὲν βᾶτοντες τὰς καθημερινὰς δεινὰς στενοχωρίας τοῦ γεωργικοῦ ἡμῶν πληθυσμοῦ, μόχθους καὶ κόπους βαρεῖς καὶ πολλὰ δεινοπαθήματα ἐν τῷ περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνι ὑφισταμένου, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀντικαταβάνοντες διὰ τὸν ἐργάζεσθαι καὶ κοπιᾶ οὗτος, ἄλλο τὸσον πενήτως ἀνταμείβεται μὴ κατορθῶν ν' ἀπολαμβάνῃ ἀναλόγως τῶν θυσιῶν καὶ μόχθων τοῦ ὅσα ἐδικαιούτο ν' ἀπατήρῃ ἀπὸ τῆς ἄλλης τὸσον πλουσίας καὶ εὐφορίαν τῆν του (καὶ τοῦτο, διότι ὑπολείπεται κατὰ πολλὰ καὶ ὑπερῆ ἐν τῇ ἐπιστημονικῇ καλλιέργειᾳ καὶ ἐκμεταλλεῦσαι τοῦ τὸσον εὐνοηθέντος ὑπὸ τῆς φύσεως πατρίου ἐδάφους), ἔγνωμεν ὅτι μεῖζονα εὐεργεσίαν εἰς τὸν κοπιῶντα καὶ πεφορτισμένον γεωργικὸν μας τοῦτον πληθυσμὸν εἶνε ἀδύνατον νὰ παρῶσμεν ἄλλην, εἰμὶ νὰ διαδώσωμεν παρ' αὐτῷ τὰ φῶτα τῆς γεωργικῆς ἐπιστήμης, καὶ νὰ εἰσαγάγωμεν τὰς διὰ τῶν εὐρωπαϊκῶν ἀρότρων καὶ τῶν ἄλλων νέων ἐργαλείων μεθόδους τῆς ἐπιστημονικῆς καλλιέργειας καὶ ἐκμεταλλεύσεως τῶν ἀνεκμεταλλεύτων μὲν, εὐχερῶς δὲ ἐκμεταλλεύσωμεν καθισταμένον πλουτοφόρον πόρον τῆς γῆς.

Θέλοντες δὲ πρὸς τοῦτοις νὰ δώσωμεν καὶ ἕνα περιπλέον εὐγενῆ πρακτικὸν ἐκτός τοῦ θεωρητικοῦ τῆς μελέτης καὶ προσευχῆς σκοπὸν εἰς τὸν παρ' ἡμῖν μοναχικόν

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ

Τ' Η ΣΣ

ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΕΙΚΟΣΙΦΟΙΝΙΣΣΗΣ

ΠΑΓΓΑΙΟΥ

ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΔΡΑΜΑΣ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ
ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΙΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

1908

“Όλοι ἐν γένει οἱ εὐνοικοὶ καὶ ἀπαράιτητοι ὕροι πρὸς θεωρητικὴν μόρφωσιν καὶ πρακτικὴν κατάρτισιν τῶν γεωργικῶν μας πληθυσμῶν διὰ τῆς μεθοδικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς καλλιέργειας ὑφίσταται ὑπελπίετο μόνη ἡ Ἐπιστήμη. Ἄλλοτε μόνον τὰ φῶτα· καὶ τὰῦτα ἐφρονίσανεν ἄφθονα ν’ ἀναρβύσει πρὸς φωτισμὸν πάντων διὰ τῆς προσκαλήσεως δύο δοκιμαστίων καθηγητῶν ἀπορίτων ἀνωτέρων Εὐρωπαϊκῶν Γεωργικῶν Σχολῶν, μίς τῆς τοῦ ληθελίου τοῦ Βελγίου καὶ ἄλλης τοῦ Πρωτείου ἐκ τῆς Ἰταλίας.

Τὸ πρόγραμμα τῆς Γεωργικῆς ταύτης Σχολῆς καθιέρωσεν οὕτως ὥστε θεωρητικῶς τε καὶ πρακτικῶς ἐπὶ τέσσαρα συνεχῆ ἐξάμηνα, μορφούμενοι οἱ ἐν αὐτῇ μαθηταὶ νὰ δύνανται, ἐγκαθοστέμενοι ἔπειτα εἰς τὰς πατρίδας τῶν ὡς γεωργῶν, γινώσκει τῆς γεωγεωγραφίας, τῆς κτηνοτροφίας, τῆς σποροτροφίας, τῆς μελισσοκομίας, τῆς δένδροκομίας καὶ διὰ καὶ ἐπιστημονικῆς καλλιέργειας τοῦ τόσον ἐκλεκτοῦ καὶ περιζήτου ἐν τῇ ἡμετέρῃ Μακεδονικῇ κεντρικῇ Καβάλας, Δράμης καὶ Ζίχνης, ἐπιμελούμενοι τῶν νεωτέρων πάντοτε ἀνακαλύψεων, νὰ καταστήσιν ἀνεξαρτήτοι ὁλοκλήρως ἐκ τῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ διὰ τῆς ἐκπαίδευσίνης διὰ τῆν πατρίδα, πλουτίζοντες μὲν τοὺς οἴκους, αὐτῶν καὶ οὐχὶ ὡς μέχρι τότε συνέβαινε διὰ τῆς μονομεροῦς καλλιέργειας αὐτοῦς, ἰσχυροποιούντες δὲ καὶ τὴν φυλὴν καὶ τὴν πατρίδα, εἰς ἣν ἀνέκοιτο καὶ οὐχὶ βάρη αὐτῆς καθίσταται, μενοῖ· διότι οἱ τῆροι τῆς Γεωργικῆς μας Σχολῆς φωτισμένοι αὐτοὶ πρώτοι διὰ διδασκασίαν εἰς τὰ φῶτα εἰς τὸν γεωργικὸν τῆς ὑπαίθρου ἡμῶν χῆμος πληθυσμὸν, καὶ ἀναπτύσσοντες αὐτοὺς πρώτοι διὰ ἀναπτύξεσιν εἰς τὴν ἀλληλεγγύην, καὶ διὰ δύνανσιν ὑψηλὴν εἰς τὴν πρὸς αὐτὸν

κόσμον, ὅστις μερίστας καὶ εἰς παλαιότερους χρόνους καὶ εἰς νεωτέρους διὰ τὴν θεωρητικὴν καὶ ἐθνικὴν ἡμῶν ἀναμόρφωσιν καὶ παλιγγενεσίαν παρέσχεον ὑπηρεσίας, καὶ ὅν καὶ ἡμεῖς παντοιοτρόπως προσεπαθίσανεν κατὰ τὸ δόγμα τῆς ἐνταύθα Ἀρχιτεταγμένης μας μετὰ μεταμορφώσεων εἰς φιληγόνους καὶ καρποφόρους πνευματικῆς μελέτης, ἀπετέλεσεν πρὸς τὴν ἐν τῇ Θεσσαλίᾳ ἡμῶν Ἐπαρχίᾳ καὶ ὑπὸ τὴν πνευματικὴν ἡμῶν ἐποπτείαν ἐνδοσκομένην ἐκ τῆς καὶ σεβασμῶν βασιλικῆς Πατριαρχεικῆς Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τῆς Εἰκοσταντοῦσεως ἐπὶ τοῦ Παγγαίου ὄρους, καὶ ἡμεῖς αὖτε, ὅπως παραχωρήσῃ προορίων τὸ ἐν Κορμίστῃ κείμενον Μετόχιον τῆς Μονῆς πρὸς ἴδρυσιν καὶ ἐγκατάστασιν ἐν αὐτῇ τῆς μελούς νῆς λύσει τὰ μέγιστα καὶ δύσκολα οἰκονομικὰ γεωργικὰ ταῦτα προβλήματα καὶ νὰ διδάξῃ τὸν γεωργικὸν πληθυσμὸν τὴν ἐπιστημονικὴν καλλιέργειαν, πρώτης πρῆς ἡμῶν Ἐξουσιαστικῆς Γεωργικῆς Σχολῆς.

Ἐξήρτησαν ἐν τῇ μοναστηριακῇ τούτῃ Μετόχῳ νὰ ἐγκαταστήσῃ ἡ ἐν λόγῳ Σχολή, διότι τοῦτο συνεοικονομήσθη ὅλους τοὺς ὄρους καὶ ὅλα τὰ μέσα πρὸς ἐπιτυχίαν ἐνός τοιούτου ὑψηλοῦ ἔργου. Γαῖα καλλιέργισιμοι ὑπὲρ τὰ 1500 στρέμματα, κυττάριοι διὰ κτηνοτροφίαν, καὶ σιτηρὰ, διὰ βιομηχανικὰ φυτὰ, διὰ ὁσπριοειδῆ κλπ. Αὐτῶν τῶν κτηνοτροφίας, ὀρνιθοτροφίας καὶ τῶν προϊόντων τῆς γεωγεωγραφίας. Κήποι διὰ τὴν ἐκδοσὴν εἰς τὴν κτηνοτροφικὴν, σποροτροφίαν, δένδροκομίαν, μελισσοκομίαν κλπ. Δάση διὰ τὸν καταρτισμὸν τῶν μαθητῶν εἰς τὸ μέλημα τῆς διασυνόσεως ἀφθονα πέρας τῆς ἡμετέρας ἀπεχούσης ἡ Μονῆς. Ποταμὸς, λίμνη καὶ νηρεὶς ἐπ’ αὐτῆς διὰ τὴν ἐν αὐτοῖς ἀνάπτυξιν τῆς χημειοτροφίας κλπ.

— 7 —

μέριστον τῶν ἔθνων τῆς γῆς. Τοιοῦτος οὖς ὠνεύρετο ἡ μεγαλοψυχία τοῦ Ναπολέοντος γεωργίους προάριστα καὶ δώση εἰς τὸ ἔθνος μας ἡ ἡμετέρα σχολή, ἣν δικαίως πρέπει νὰ θεωρήσῃ ὁ φιλοπόροδος λαὸς μας ὡς τὸν ἀγλαότερον τοῦ ἀνορθωθέντος παρ' ἡμῶν συνταγματικοῦ πολιτεύματος καρπὸν κατὰ τὰ μέρη ἡμῶν ταῦτα, ὁπόθεν ἐξῆλθον οἱ τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων πρόμαχοι καὶ ὑπεράσπισται, καὶ ἡκούσθη ἡ γλυκυτάτη φωνὴ τῆς ἐλευθερίας καὶ εὐδαμονίας τῶν λαῶν.

Ἄν τὰ τέκνα τῆς φιλατίας μας ἔνταθα πατρίδος ἔθρυσαν τὰς ἀλλοίας τῆς τυραννίας καὶ ἀπέδειξαν εἰς τὸν κόσμον σύμπαντα ὅτι γνωρίζουσι καὶ κερνίζουσιν, εἶνε νῦν καιρὸς νὰ δειξέωσιν, ὅτι ἐξ ἔσου γνωρίζουσι καὶ νὰ οικοδομῶσι, καὶ ἐξασφαλίσωσι δι' ἑαυτὰ τοὺς καρποὺς τῆς ἀποκτηθείσης ἐλευθερίας των. Γνωρίζουσι, πιστεύομεν, οἱ δαίμονες μας ἀδελφοί, ὅτι μόνη ἡ πολιτικὴ ἐλευθερία δὲν ἀρκεῖ ἂν δὲν στεφανωθῇ καὶ διὰ τῆς οικονομικῆς ἀνεξαρτησίας. Ἡ χώρα ἡμῶν κατεκτήθη πολιτικῶς πρέπει νὰ κατακτηθῇ καὶ οικονομικῶς, διότι ἄνευ τῆς οικονομικῆς κατεκτίσεως δὲν ἂν παρέλθῃ πολὺς καιρὸς καὶ ὁ μόλις ἀνανήψας, ἐκ τῆς νόστιμης καὶ ἀνακούμας ἐκ τῆς δουλείας λαὸς ἡμῶν, θέλει εὐρεθῇ καὶ αὐτὸς δούλος τοῦ κεφαλαίου, καὶ ἔρριον τῆς μάλιστα τῆς τοκογλυφίας, ἥτις εἶνε ἡ χειρόστη τῶν δουλειῶν.

Ἄδελφοί συμπολιταὶ ὤμεις εἰς ὅσους ἡ εὐδαμονία καὶ καὶ εὐπάρεια καὶ ἡμῶν καὶ τῶν ἀποτόνων μας δὲν εἶνε κενὸν καὶ ἄνευ σημασίας πρόγραμμα καὶ ὄνομα, ὤμεις, δοιοι ποθεῖτε νὰ βλεπίτε εὐδαμονοῦντα καὶ ἀληθῶς ἐλευθέρων τῶν γεωργικῶν μας λαῶν, ὅστις ἀποτελεῖ τὴν ἀληθινὴν βάσιν καὶ τὸ θεμέλιον καὶ τὸ ὑγιέστερον μέρος παντός ἔθνους, μὴ ἀμελήσῃτε πρὸς Θεοῦ νὰ ἐπιμεληθῇτε τῆς θέσεως, δυνά-

— 6 —

τὴν ἀνάπτειν τοῦ λοιποῦ ἔργατικοῦ λαοῦ διὰ τὴν εὐδαμονίαν τοῦ τόπου· εἶνε δὲ γνωστὸν ὅτι οἱ οικονομικῶς προημένοι καὶ κυριωροῦντες σήμερον λαοὶ ἀφείλουσι τὴν ἀκμὴν των εἰς τὴν πρὸδον τῆς Γεωργίας καὶ τῶν συναφῶν ταύτῃ βιομηχανιών.

Ὅς διδάκτρα ὀρίζονται διὰ μὲν τοὺς μαθητὰς ὅλων ἀνεξαρτήτως τῶν Μακεδονικῶν Ἐπαρχιών, 8 λίραι τ. ἐτησίως καὶ ἕτεραι δύο λίραι δι' ἐργασία, ἥτοι τὸ ἐλάχιστον ὄριον, ὅσον θ' ἀπαιτῇ διὰ τὴν τροφὴν παντός οἰκοτρόφου, διὰ δὲ τοὺς ἐκ τῶν ἄλλων ἐπαρχιῶν ὀρθοδόξους ἐλληνοπαῖδας 12 λίρας ἐτησίως πλην τῶν δύο ἑτέρων λιρῶν διὰ τὰ ἐργασία, ἅτινα ἕκαστος θέλει παραλάβῃ μετὰ τὴν ἐκ τῆς σχολῆς ἀποφοίτησίν του. Τίνα δὲ προσόντα ὀφείλει νὰ κατέχῃ ὁ ἐπιθυμῶν νὰ εἰσαχθῇ εἰς τὴν σχολὴν πρὸς τελείαν κατὰ τὸ ἐφικτὸν ἐκμάθησιν ἐπιστήμης χρησιμωτέρας καὶ πλουτοφόρου, ὀρίζει τὸ ἐπισυναπτόμενον πρόγραμμα τῆς Σχολῆς.

Καὶ νῦν ἀπευθυνόμενοι πρὸς τὸν νοήμονα καὶ φιλοπρόδον γεωργικὸν πληθυσμὸν τῆς τε ἡμετέρας ἐπαρχίας καὶ τῶν λοιπῶν τοῦ οἰκονομικοῦ κλήματος ὀρθοδόξων ἐπαρχιῶν διερωτῶμεν αὐτὸν :

Θὰ ἀδικίσωμεν ἡμεῖς γε ἑαυτοὺς καὶ τὴν νοημοσύνην των οἱ γεωργοὶ μας μὴ σπεύδοντες νὰ ἀποστείλωσι τὰ τέκνα των εἰς τὴν σχολὴν ἡμῶν ταύτην π. ὅς ἴδωσιν τῆς ὁποίας τούτους ἠγλῆσαντες κόπους καὶ τόσας ὑφιστάμεθα δαπάνας :

Νικολαῖον ὁ μέγας κατὰ τὴν ἔμφορον εἰς τοὺς μετὰ τοὺς ἀνδρας ὑπερίτερον διαδόχον διεκρίψε τὴν μετὰ τὴν ταύτην ἀλήθειαν : δότε μοι γεωργὸν δυνάμενον νὰ παρήγῃ ἕνα μόνον κόκκον σίτου περισσώτερον ἐν ἑκάστῳ στήχει καὶ τὰ κατωτέρω τὴν Γαλλίαν ἀρκίαν, πλουσίαν καὶ τῇ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΔΡΑΜΑΣ

ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΕΙΚΟΣΙΦΘΙΝΗΣΗΣ ΠΑΓΓΑΙΟΥ

Σκοπός της Γεωργικής Σχολής

Ἡ Γεωργικὴ Σχολὴ σκοπῇ, ὥπως καταστήσῃ ἰκανοὺς τοὺς μέλλοντας κτηματίες, ἐνοικιαστὰς ἢ ἐπιστάτας κτημάτων διὰ θεωρητικῆς καὶ πρακτικῆς διδασκαλίας, ὅχι μόνον νὰ ἐμεταλλεύονται τὰ κτήματα, ἀλλὰ καὶ νὰ παρακολουθῶσι καὶ λαμβάνουσι μέρος εἰς τὰς ἐν τῇ Γεωργίᾳ γινόμενας προόδους.

Ἡ φοίτησις εἶνε διετής [ἴτοι 4 ἐξέμνηα].

Ὅς καθιερτῇ ἐν τῇ σχολῇ χρησιμεύουσι τὸ τε νῦν δύο ἐπιστήμονες Γνωπὸν ἡμφοτέρωτερον τελειοῦντο εὐρωπαϊκῶν σχολῶν.

Τὸ πρόγραμμα τῶν μεθημένων εἶνε τὸ ἑξῆς.

Ἰον Ἐξέμνηον

Α) Γενικὴ Γεωργία [αὐθγ. Ἱ. Χερσάκης]

- 1) Εἰσαγωγή εἰς τὴν γενικὴν Γεωργίαν. 2) Σκοπὸς τῆς Γεωργίας. 3) Διαφορὰ τῆς ἐπιστημονικῆς καλλιέργειας ἀπὸ τῆς πρακτικῆς τοιαύτης. 4) Περί καλλιερημάτων γαιῶν. 5) Πρωτογεωμετρικὰ ἔργασι. 6) Ἀροσῆς. 7) Συνθήκαι καλῆς ἀράσεως καὶ ἐπιδαρσεως αὐτῆς ἐπὶ τῆς παραγωγῆς. 8) Περί διαφόρων τρόπων καλλιέργειας. 9) Περί ἀρότρου.

μεθα νὰ εἴπωμεν, πεμπομένης ἡμῖν ταύτης ἐλογίας σπεύσατε καὶ πικνύσατε τὰς τάξεις τῆς ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν ἐλευθέρων συνταγματικῶν μιν θεσμῶν ἰβρυθείσης ἐν τῇ κοιτῇ ταύτῃ τῶν ἐλευθέρων, τῇ μακεδονικῇ γῇ, πρώτης Γεωργικῆς μας Ἑλληνικῆς Σχολῆς διωποφοροῦσης ἐπαγγελίαν ζωῆς τῆς νῦν καὶ τῆς μελλούσης κατὰ τὸ γνωστὸν σοφὸν λόγον «ὅταν ἡ γῇ παρίσθῃ πολὺν σίτον ὀρύονται οἱ δαίμονες», διότι κεχορησμένους καὶ πεπλησμένους τῶν ἀγαθῶν τῆς γῆς ὁ ἄνθρωπος ὅχι μόνον δὲν κακοιργεῖ ἀλλὰ καὶ ἀποβαίνει τύπος ἐναρέτου καὶ προδευτικού λαοῦ.

Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ εἴη μετὰ τῶν παθούτων τὴν εὐδαμονίαν τοῦ ἀγροτικοῦ μας πληθυσμοῦ καὶ τὴν πρόδον τῆς πατρίδος.

Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δράμας ἐν μηνὶ Μαΐῳ τοῦ 1909 ἔτους.

† Ο ΔΡΑΜΑΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

- 10) Όνοματολογία άρότρου. 11) Διάφοροι τύποι άρότρων. 12) Πλεονεκτικατά νέων άρότρων. 13) Έποχή άρόσεως. 14) Πέρι νεατής. 15) Πέρι σβαρσίματος καί κολινδρίσματος τών γαιών. 16) Ποίος ό σκοπός αυτών καί ποία αί συνθήκα της καλής αυτών έτελέσεως. 17) Γενικά τινα πέρι τών διαφόρων τύπων σβάρνης καί κολινδρου. 18) Πέρι τών διαφόρων τρόπων τού πολλαπλασιασμού τών φυτών. 19) Ειδική εξέταση τού σπόρου. 20) Περιποιήσεις σπόρου πρό της σποράς. 21) Έποχή σποράς. 22) Διάφοροι τρόποι σποράς. 23) Σύγκρισις αυτών. 24) Πέρι σπορέων. 25) Περιποιήσεις τών φυτών κατά την ανάπτυξιν άραιώματα, σκαλίματα, εφοτανίσματα. 26) Μέτρα κατά τών ζιζανίων. 27) Συγκομιδή καί διατήρησις τών προϊόντων. 28) Περιπτώσεις άνεβάλλουσαι την στιγμήν τού θερισμού. 29) Έργαλεία θερισμού. 30) Συγκομιδή φορβής. 31) Μηχανήματα διά την άποξήρανσιν τού χόρτου. 32) Συγκομιδή στήνων. 33) Διάφοροι μέθοδοι συγκομιδής. 34) Άλωνισμός. 35) διάφοροι μέθοδοι ίλωνισμού. 36) Διατήρησις σπόρων.

Πρακτικά. 1) Άσκήσεις διά τών νέων άρότρων, διά τού κολινδρου, σβάρνης, σπορέων, ίπποσκαλιστήρων. 2) Άρσις δι' ίππων καί βοών.

Β' Βοτανικά [αζθγγ. 'Αλ. Γαζίζι]

- 1) Διάφορα όργανα τού φυτού. ήτοι: πέρι ριζών, κορυμώ καί φύλλου. 2) Πέρι άνθους. 3) Πέρι καρπού καί πέρι κατατάξεως τών καρπών. 4) Κατάξεις τών φυτών. 5) Διδασκαλία τών έτοιμένων οικογενειών. α) Γυμνοσπερμών, β) Μονοκωτιληρόνων. γ) Δικοτυληρόνων. δ) Άκωτιληρόνων. ε) Γενικά πέρι τροπικών φυτών. στ) Πρακτικά άσκήσεις επί τού μικροσκοπίου.

Γ' Ζωολογία. [αζθγγ. 'Ι. Χρηστάκης]

- α) Γενική Ζωολογία.
β) Ειδική Ζωολογία.

γ) Σκύληες, άρθρόποδα, σπονδυλωτά ιχθύες, έρπετά-βατραχοειδή, πτηνά καί μαστοφόρα]

Δ Χημεία άνόργανος [αζθγγ. 'Αλ. Γαζίζι]

- 1) Όξυγόνον. 2) Υδροτόνον. 3; Φυσικά ιδιότητες τών άέριων. 4) Όξείδια τού ύδροτόνου. 5) Άζωτον. 6) Ή άτμόσφαιρα. 7) Ένώσεις άζώτου μετ' άερίων. 8) Άνθραξ. 9) Άνθραξ καί ύδροτόνον. 10) Άνθραξ καί άζωτον. 11) Χλώριον. 12) Βρώμιον. 13) Ίώδιον. 14) Φόσφορον. 15) Θείον. 16) Σελήνιον. 17) Τελούριον. 18) Πυρίτιον. 19) Βόριον. 20) Φωσφόρον. 21) Άρσενικόν. 22) Άντιμόν καί μόριον. 23) Χημικόν σθένος τών στοιχείων. 24) Σύνητοι ρίζαι. 25) Πέρι μετάλλων.

Εον Έξάμηνον

Α'] Γενικά Γεωργία [αζθγγ. Α. Γαζίζι]

- 1) Σχέσις κλίματος μετ' της γεωργίας. 2) Άτμοσφαιρική μεταβολή. 3) Ό άτμοσφαιρικός άήρ. 4) Οι άνεμοι. 5) Ή θερμοκρασία. 6) Ή ύγρασία κλπ. 7) Πέρι ύδατος. 8) Πέρι θρόσου. 9) Πέρι πάχνης. 10) Πέρι βροχής καί άποτελεσμάτων αυτής. 11) Πέρι χύονος, έπιδιώσεως αυτής επί της γής καί της βλαστήσεως. 12) Πέρι παγετών. 13) Πέρι τεχνητών νεφών. 14) Έπιδιώσεις θερμοκρασίας επί της ποιότητος τών γεωργικών προϊόντων. 15) Έξέτασις τών περιστάσεων, αίτινες επιδιώσιν επί της μεταβολής τού κλίματος. 16) Τό φώς, αί δότραται, τά ήλεκτρικά φαινόμενα κλπ

17) Είδική μελέτη τῆς καλλιεργησίου ἐπιφανείας. 18) Συστατικά ἑδάφους. 19) Φυσικὰ καὶ χημικὰ ἰδιότητες ἑδάφους. 20) Περὶ ὑπεδάφους. 21) Κατάταξις ἑδαφῶν. 22) Περὶ ἀμμιῶν, ἀργιλλωδῶν κλπ. ἑδαφῶν. 23) Βελτίωσις τῶν ὕδαρ γαίων. 24) Ἀποξείρανσις τεματιῶν γαίων. 25) Περὶ ὕδαρ λιπασμάτων. 26) Περὶ ἀνθροπίνων λιπασμάτων. 28) Περὶ συμπληρωματικῶν λιπασμάτων. 29) Περὶ χημικῶν λιπασμάτων. 30) Ἑμπορικὴ δέξια χημικῶν λιπασμάτων. 31) Κατάλληλος ἐποχὴ διὰ τὴν διὰ χημικῶν λιπασμάτων λίπανσιν. 32) Ὑπερφωσφορούχα λιπάσματα. 33) Φωσφορούχα, Ἀζωτοῦχα, Καλιούχα κλπ. 34) Περὶ κοπρῶν.

Β') Βοτανικὴ [καθ.γ. Α. Γαζζελ]

α). 1) Ἀνατομία τοῦ φυτοῦ. 2) Περὶ κυττάρων. 3) Περὶ πρωτοπλασματος. 4) Περὶ πυρήνος τῶν κυττάρων. 5) Ὑμὴν κυττάρων. 6) Γένεσις κυττάρων. 7) Τύποι κυττάρων. β) Ἱστολογία: 1) Περὶ βασικοῦ ἰστού. 2) Περὶ ἰσθμίου δερματος. 3) Περὶ στομικῶν ἰσθμίων. 4) Βλαστικῶν ὀργάνων ἀνατομία. 5) Ἀνατομία ριζῆς, στελέχους, φύλλου. 6) Εἶδη ἰσθμίων. 7) Περὶ χημικῆς συνθέσεως τῶν φυτῶν. 8) Τροφὰ τῶν φυτῶν. 9) Χημικὰ μεταμορφώσεις ἐν τῷ φυτῷ. 10) Περὶ αὐξήσεως. 11) Ἐπιδημιὰς τοῦ φωτός καὶ τῆς θερμότητος ἐπὶ τῆς βλαστήσεως. 12) Κινήσις πρωτοπλασματος. 13) Κινήσις κατὰ τὴν αὐξήσιν. 14) Ἀσκήσεις ἐπὶ τοῦ μικροσκοπίου.

Γ') Ἑντομολογία [καθ.γ. Α. Γαζζελ]

1) Εἰδικὴ μελέτη τῶν ἐντόμων. 1) Βλαστικά διὰ τὴν Γεωργίαν ἔντομα. 3) Μίτρα καταπολεμήσεως τῶν βλαπτικῶν ἐντόμων. 4) Παλλαπλασιασμὸς καὶ ὑπερίστισις τῶν ὑφελίμων διὰ τὴν γεωργίαν ἐντόμων.

Δ') Μετεωρολογία [καθ.γ. Ἰ. Χρηστάκης]

1) Γένη μετεσμών. 2) Ὅργανισμός. 3) Κυμῶτα καὶ λοιπὰ ἐργαλεία χρήσιμα ἐν τῇ μετεωρολογίᾳ. 4) Προϊόντα. 5) Συγκομιδὴ. 6) Χρησιμοποίησις. 7) Ἀσθένεια. 8) Ἐχθροί.

Ε') Κηπουρικὴ [καθ.γ. Α. Γαζζελ]

Περὶ καλλιεργίας ὕλων τῶν λαχανικῶν καὶ περὶ τῶν ἀσθενειῶν αὐτῶν.

Πρακτικὰ ἀσκήσεις ἐν τῇ κήπῳ τῆς Σχολῆς.

Βον Ἑξάμηνον

Α') Εἰδικὴ Γεωργία [καθ.γ. Α. Γαζζελ]

1) Περὶ σιτηρῶν. 2) Γενικοὶ χαρακτῆρες αὐτῶν. 3) Λεπτομέρῃς μελέτη τῆς καλλιεργίας τοῦ σίτου, τῆς κριθῆς, τῆς βρώμης, τοῦ ἄραβοσίτου, τοῦ σῖνιγρου, τοῦ σιμιθοῦ, τῆς ὀρύζης ἥτοι α) περὶ κλίματος. β) Περὶ τῆς φύσεως τοῦ ἑδάφους. γ) Περὶ τῶν διαφόρων παραλλαγῶν. δ) Περὶ τῶν λιπασμάτων καὶ ε) Περὶ τῆς θέσεως αὐτῶν ἐν τῇ ἀμοιρῇ. 4) Παρασκευὴ τοῦ ἑδάφους. 5) Ἡ σπορά. 6) Περὶ ποιήσεως κατὰ τὴν βλάστησιν. 7) Διὰφοροὶ ἀσθένειαι. 8) Περὶ ἀνθήσεως καὶ γονιμοποιήσεως. 9) Ἡ συγκομιδὴ. 10) Ἡ ἀπόδοσις. 11) Ἡ ἀποθήκευσις. 12) Περὶ ἀσπρινοειδῶν. 13) Καλλιέργεια φασσάκου, ἑρβινθοῦ, φακῆς κλπ. 14) Περὶ φυτῶν καλλιεργούμενων διὰ τὴν ἐκδομήσεως αὐτῶν ρίζας. 15) Περὶ βομηχανικῶν φυτῶν ἥτοι περὶ βάμβακος, κανάβους, λίνου, σιταίου κλπ.

Βιογενετικὴ ἀσκήσεις [καθ.γ. Ἰ. Χρηστάκης]

Ἀσκήσεις καθ' ἑαυτὴν τὴν ἐποχὴν τῶν γεωργικῶν ἐργασίων εἰς τοὺς ἄγρους τῆς Σχολῆς.

Β') Ζώσχητα (αβηγ. Ι. Χρηστάκης).

α') Στοιχεῖτα ἀντιομίας τῶν ζώων.

β') Στοιχεῖτα φησιολογίας τῶν ζώων.

γ') Γενικά ζώσχητα. 1) Περὶ κληρονομικότητος καὶ ἀναπαράγωγης. 2) Ἐκλογὴ γενεάς. 3) Ἐκλογὴ ἐπιβητόρων. 4) Περὶ ὑγιεινῆς τῶν ζώων. 5) Ζωοτεχνικαὶ ἐπιχειρήσεις. 6) Περὶ ἵππου. 7) Διάρθρωσις τῆς ἡλικίας τοῦ ἵππου. 8) Διάρθρωσις τῆς γενεᾶς τοῦ ἵππου. 9) Ὀνομασλογία τοῦ ἵππου. 10) Ἐμπειρικὴ αἰτία τοῦ ἵππου. 11) Ἀσθένεια τοῦ ἵππου. 12) Ἐπιδείξεις εἰς τοὺς σταύλους τῆς Σχολῆς.

Γ') Ἀνδροκομμία (αβηγ. Α. Γαζῆς).

1) Γενικά θεωρία. 2) Διευθετήσεις ὁπωροφόρων κήπων. 3) Σύνθεσις καὶ ὁμοιότης τοῦ φυτοῦ. 4) Ἀνατομία, ὁργανογραφία καὶ φυσιολογία τοῦ φυτοῦ. 5) Πολλαπλασιασμός καρποφόρων δένδρων. 6) Καλλιέργεια μηλέας, δαμασκηνέας, βερυκοκέας, ἀμπέας, κερασέας κτλ. 7) Διάφορα σχήματα κλαδεύματων. 8) Ἔντομα καὶ ζῦα βλαπτικά εἰς τὰ καρποφόρα δένδρα. 9) Ἔντομα ὑφέματα εἰς τὰ καρποφόρα δένδρα. 10) Ἀσθένειαι τῶν καρποφόρων δένδρων. 11) Κρυοτομικαὶ καὶ φυσιολογικαὶ ἀσθενεῖαι. 12) Συλλογὴ καρπῶν. 13) Διατήρησις. 14) Ἐμπόριον.

Στοιχεῖτα διαδονουτίας (ἐκδόρμαί εἰς τὰ περίε δασή)

Δ') Ἐξαιονογμία καὶ ἑλαιοκομμία (αβηγ. Α. Γαζῆς).

1) Ἱστορία τῆς ἐλαίας. 2) Βοτανικὴ χαρακτηρισμός. 3) Κλίμα. 4) Ἐσάρος. 5) Περὶ λιπασμοῦ τῆς ἐλαίας. 6) Περὶ πολλαπλασιασμῶ τῆς ἐλαίας. 7) Πολλαπλασιασμός διὰ σπόρου,

διὰ μοσχευμάτων, διὰ παραφυάδων, δι' ἐξογκισμάτων, διὰ πεταλαιωμένου κορμοῦ καὶ δι' ἀτρίελαίς. 8) Περὶ σπορέων καὶ περὶ φυτωρίων. 9) Ἐμβολιασμός τῆς ἐλαίας. 10) Ἐνοφθαλμισμός. 11) Αὐλοειδῆς ἐμβολιασμός. 12) Πλακτῆς ἐμβολιασμός. 13) Στεφανίτης ἐμβολιασμός. 14) Ἐγκεντριμὸς ἀπλοῦς. 15) Ἐγκεντριμὸς διὰ βραχείας σχισμῆς κτλ. 16) Περιποιήσεις φυτῶν ἐν τῷ σπορείῳ. 17) Περιποιήσεις φυτῶν ἐν τῷ φυτωρίῳ. 18) Μεταφύτευσις φυτῶν εἰς τὴν ὁριστικὴν τῶν θέσιν. 19) Διάφορα εἶδη κλαδεύματος. 20) Ἐποκλινὴ τῶν θέσιν. 21) Παθολογία τῆς ἐλαίας. 22) Κατεργασία τοῦ ἐλαιοκάρπου. 23) Ἀσθένειαι ἐλαίου. 24) Ἀσκήσεις πρακτικαί.

Ε') Ἀμπελοουργία (αβηγ. Α. Γαζῆς)

Κλίμα.— Ἐσάρος.— Ἐκθεσις καὶ κλίσις τοῦ ἔδαφους. Περὶ πολλαπλασιασμῶ τῆς ἀμπέλου.— διὰ σπόρου.— διὰ μοσχευμάτων.— διὰ καταβολῶν.— Διάφορα εἶδη ἐμβολιασμοῦ τῆς ἀμπέλου.— Περὶ σπορέων.— Περὶ φυτωρίων.— Περιποιήσεις ἐν τῷ σπορείῳ.— Περιποιήσεις ἐν τῷ φυτωρίῳ.— Μεταφύτευσις εἰς τὴν ὁριστικὴν τῶν θέσιν.— Περὶ κλαδεύματος.— Περὶ πάχνης.— Περὶ χαλάζης.— Περὶ ἀμερικανικῶν κλημάτων.— Ἀπαντα τὰ βλαπτικά ἔντομα τῆς ἀμπέλου.— Παθολογία τῆς ἀμπέλου.

Περὶ σπόρος.— Ὕδιον.— Ἀνθαῖ ἢ φυματίσις.— Χλωρίσις.— Ἀνθοβολία.— Ἐρίνωσις.— Λευκὴ σήμη.— Φυλλόειρα κτλ. Μέτρα προληπτικά. Μέτρα καταπολεμήσεως. Κατεργασία τῆς διαφυγῆς. Τὰς διαφόρους ἀσθενεῖας τοῦ οἴνου. Τὴν θεραπείαν αὐτῶν. Πρακτικαὶ ἀσκήσεις.

ΣΤ') Γεωργικὰ οἰκονομία (αβηγ. Ι. Χρηστάκης)

1) Γενικά περὶ γεωργικῆς οἰκονομίας. 2) Ὀρισμός. 3)

Β') Γεωργική ζημία. [αβηγ. 'Α. Γαζίζε]

Τὰ κυριώτερα ἐκ τῆς γεωργικῆς ζημίας, ἰδίως δὲ τὸ περὶ διατροφῆς τῶν ζώων κεφάλαιον.

Γ') Γαλακτοκομία, Τυροκομία, Πουτίνοκομία.
[αβηγ. 'Α. Γαζίζε]

1) Σύνθεσις γάλακτος. 2) Μεταφορὰ γάλακτος. 3) Κατασκευὴ βουτύρου. 4) Ἀποκοφύσεις φυσικῆς. 5) Ἀποκοφύσεις μηχανικῆς. 6) Δαρρὸς γάλακτος. 7) Πύσις βουτύρου, ἀλάτισμα, διατήρησις, ἀπόποσις. 8) Ἐκτρίψις δέας τοῦ γάλακτος. 9) Τυροκομία. 10) Ἡ πιτὺ. 11) Χρωματισμὸς τυροῦ, ἀλάτισμα, ζύμωσις. 12) Ἀσθένεια τυροῦ. 13) Διαφοροὶ τύποι τυρῶν. 14) Εἰδικαὶ κατασκευαί. 15) Πρακτικαὶ ἀσκῆσεις.

Δ') Σηροσφοδία [αβηγ. 'Α. Γαζίζε]

1) Ἐκλογὴ τοῦ σπόρου. 2) Μικροσκόπησις τοῦ σπόρου. 3) Διαξιμάνσις τοῦ σπόρου. 4) Περὶ ἔκκολαπτρίου. 5) Περὶ θερμομέτρου. 6) Περὶ ὑγρομέτρου. 7) Ἐκλογὴ καταλλήλου μέρους διὰ σηροσφοδεῖν. 8) Περὶ ἀπολυμάνσεως τοῦ σηροσφοδεῖου. 9) Περὶ τῶν διαφόρων ἐργαλείων τοῦ σηροσφοδεῖου. 10) Ἄνογμα σπόρου. 11) Διατροφή τοῦ μεταξοσκώληκος. 12) Ἡλικία μεταξοσκώληκος, ὕψος αὐτοῦ. 13) Τὸ ἀράκιμα. 14) Θερμακασία τὴν ὅποιαν πρέπει νὰ διατηρῶμεν ἐν τῷ σηροσφοδεῖ. 15) Τὸ κλάδισμα. 16) Περὶ βομβοκίου. 17) Ἐμπορικὴ ἀξία βομβοκίου. 18) Περὶ τῶν ἀσθενειῶν τοῦ μεταξοσκώληκος. 19) Περὶ ἱκτιρίου. 20) Περὶ πεπρίδος. 21) Περὶ μαλακυνσεως καὶ λοιπῶν συνήθων ἀσθενειῶν. 22) Μικροσκοπικαὶ ἀσκήσεις. 23) Πρακτικαὶ ἀσκήσεις ἐν τῷ σηροσφοδεῖ. 24) Καλλιέργεια τῆς μωρίδας.

Εἰσαγωγή. 4) Ἡ γῆ. 5) Ἐκτρίψις κτημάτων. 6) Οἰκονομικὴ βελτίωσις κτημάτων. 7) Κεφάλαιον. 8) Πλουτοφόροι παράγοντες. 9) Ἡ ἐργασία. 10) Περὶ προσόντων ἀγροτόνων. 11) Τρόποι ἐκμεταλλεύσεως τοῦ κτήματος. 12) Ἐκμετάλλευσις τοῦ κτήματος διὰ διευθυντοῦ. 13) Ἐκμετάλλευσις διὰ μισθώσεως. 14) Μορτῆ. 15) Γεωμόρον. 16) Περὶ κτήματος. 17) Εἰδικαὶ συνθήκαι. 18) Οἰκονομικὴ ἔποψις τοῦ κτηνίου. 19) Λόγος κλιματολογικαί. 20) Τὰ γεωργικὰ ἐδάφη. 21) Ἐμπορικὴ αὐτῶν ἀξία. 22) Ἐκτρίψις κτημάτων, τὸν ζέοντων καὶ προΐοντων (ἐσδύν). 23) Κινητήριον δυνάμεις τῆς ἐργασίας. 24) Σχέσις ἡμερῶν ἐργασίας καὶ ἀναπαύσεως. 25) Ποσότης τῆς ἡμερησίας ἐργασίας. 26) Ἡ διὰ τῶν χειρῶν ἐργασία. [ἐρίττιαι].

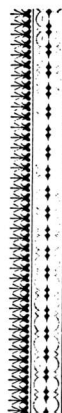
Ζ') Ἀναλυτικὴ ζημία [αβηγ. Α. Γαζίζε]

1) Ποιοτικαὶ καὶ ποσοτικαὶ ἀναλύσεις. 2) Ἀναλύσεις ἐδαφῶν καὶ διαφόρων γεωργικῶν προϊόντων ἥτοι γάλακτος, τυροῦ, βουτύρου, ἐλαίου, αἵνου κτλ.

Ιον Ἐξάμηνον

Α' Εἰδικὴ Γεωργία [αβηγ. Ι. Χρηστάκης]

1) Καλλιέργεια ὀπιοῦ. 2) Εἰδικὴ μελέτη περὶ καπνοῦ. 3) Σπόρα. 4) Καλλιεργητικὰ φροντίδες καὶ περικοπήσεις. 5) Συγκομιδὴ. 6) Ἀποθήκευσις. 7) Περὶ τῶν διαφόρων κρυπτογμικῶν ἀσθενειῶν τοῦ καπνοῦ. 14) Ὁ τομικὸς καπνὸς ἐν τῷ ἐμπορίῳ. 15) Περὶ χωρτοφόρων φυτῶν. 16) Περὶ φαστικῶν καὶ τυχνητῶν λαμυνῶν. 17) Ἀσκήσεις πρακτικαί.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΕΙΚΟΣΤΟΦΘΙΝΙΣΣΗΣ

1.— Οι μαθηταί τῆς Σχολῆς εἶνε πάντες ἑσωτερικοὶ ἔχοντες ἡλικίαν ἀνω τῶν 16 ἐτῶν καὶ ἐξωθησμένοι μὲ ἑνδεκτικὸν τοῦλάχιστον τῆς Ζ' τάξεως Ἀστικῆς.

2.— Προσπερχόμενοι οἱ μαθηταὶ ὑφείλουσιν νὰ παρουσιάσωσι πιστοποιτικὸν ἱατροῦ, ὅτι εἶνε ὑγιεῖς καὶ δὲν πάσχουσιν ἐκ τινος μεταδοτικοῦ νοσήματος.

3.— Ὁ θέλων νὰ φοιτήσῃ εἰς τὴν Γεωργικὴν Σχολὴν δεῖον προηγουμένως νὰ δηλώσῃ τοῦτο δι' αἰτήσεώς του εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Δράμας.

4.— Τὰ ἐτήσια τροφεῖα καὶ διδάκτρα ἐκαστοῦ μαθητοῦ ὀρίζονται εἰς ὀκτὼ λίρας Τουρκίας διὰ τοὺς ἐκ τῶν μακεδονικῶν ἐπαρχιῶν προσερχομένους μαθητὰς καὶ εἰς δώδεκα (12) λίρας διὰ τοὺς ἐξ ἄλλων τοῦ ὁκομνητικοῦ θρόνου ἐπαρχιῶν καταβάλλονται δὲ ταῦτα εἰς δύο ὁδοὺς, ἡτοι τὴν πρώτην, ἡμια τῇ ἐγγραφῇ, καὶ τὴν δευτέραν κατὰ τὴς πρώτης ἡμέρας τοῦ 6' ἐξαμήνου ἐπὶ ἀποδείξει ὑπογεγραμμένη ὑπὸ τῆς Διευθύνσεως. Ἐκτὸς τῶν διδασκίων καταθετὶ δ μισθὸς ἀπαξ διὰ παντός δύο λίρας Τουρκίας διὰ τὰ πρόχειρα καὶ ἀναγκαῖα ἐγγαλεῖν, ἅπανα ἀπερχόμενος τῆς Σχολῆς θὰ λάβῃ μὲθ' ἑαυτοῦ.

5.— Οἱ προσερχόμενοι μαθηταὶ μολὶς ἐγγραφῶσιν εἰς τὸ μαθητολόγιον τῆς Σχολῆς ὑπόκεινται εἰς

- Ε') Γεωργικὴ λογιστικὴ [καθ.γ. Ἱ. Χρηστάκης]
1) Καταστητογραφία. 2) Μέθοδος ἐτησίων ἀπογραφῶν.
3) Ἀπλογραφία. 4) Στοιχεῖα διπλογραφίας.

ΣΤ') Παιδαγωγία τῶν φρεσίν. [καθ.γ. Ἱ. Χρηστάκης]

- 1) Ἀσθένεια προσχόμενα ἐκ τοῦ ἔδαφους. 2) Ἀσθένεια προσχόμενα ἐκ τῆς κατῆς συνθέσεως τοῦ ἔδαφους.
3) Βλαπτικὰ ἀτμοσφαιρικὰ ἐπιδράσεις. 4) Πληταί. 5) Περὶ παρασίτων [φανεροτέρων καὶ κρυπτογόνων]. 6) Ἀσκήσεις ἐπὶ μικροσκοπίου.

Ζ') Ζωοτεχνία. [καθ.γ. Ἱ. Χρηστάκης]

- 1) Περὶ βοός. 2) Ἡλικία. 3) Περὶ ἀροτήρων βοῶν.
4) Περὶ παχύνσεως τῶν βοῶν. 5) Ἑμπορικὴ ἀξία βοός.
6) Ἀγέλας. 7) Τὰ ἐξωτερικὰ γνωρίσματα τῆς καλῆς γαλακτοπαραγωγῆς ὑελάδος. 8) Ἡλικία αὐτῆς. 9) Περὶ ἀναπαυτῆς. 10) Διάφοροι γενεαὶ τῶν βοῶν. 11) Ἀσθένεια βοῶν καὶ ὑελάδων. 12) Περὶ αἰγῶν καὶ προβάτων. 13) Τὸ περὶ ἑρίων κεφάλαιον. 14) Ἀσθένεια τῶν πορνίων. 15) Μικτὴ διατροφὴν γενεῶν αἰγῶς καὶ προβάτου. 16) Περὶ χοιροτροφίας. 17) Διατροφή χοίρου. 18) Πάχυνσις. 19) Ἡλικία χοίρου. 20) Ἀσθένεια. 21) Διάφοροι γενεαί.
Ἐν Κορυμνίτῃ τῇ 10ῃ Μαΐου 1909.

Οἱ καθηγηταὶ
Ι. ΧΡΗΣΤΑΚΗΣ
Α. ΓΑΖΗΣ

ρουσι μεθ' ἑαυτῶν τὰ ἀναγκαζοῦντα ἐνδύματα καὶ ἀσπρόρουχα, ἐξήπλωμα καὶ στρομινὴν, ἔν κιδότων μετὰ κλειδίου, συνδῶας καὶ τινα ἄλλα ἀπολύτως ἀναγκαῖα. Ἐξωπερινὴν δὲ θὰ φέρωσι πάντες στολὴν ὁμοίωμοφον μετὰ διακριτικῶν σημείων τῆς Σχολῆς.

17.—Ἡ συντήρισις καὶ τὸ πλύσιμον τῶν ἐνδυμάτων τῶν μαθητῶν, ἡ νοσηλεία καὶ τὰ φάρμακα γίνονται δαπάνη τῆς Σχολῆς. Ἰδιαίτερος ἱατρός ἐπισκεπτεται τὴν Σχολὴν ὅς καθ' ἑκάστην ἐβδομάδα ἐν ἀνάγκῃ δὲ καὶ περισσοτέρας φορές.

18.—Οἱ ἀσθενέστεροι ὠνογρῶνται εἰς ἰδιαίτερον δωμάτιον, ἐνθα παρέχεται αὐτοῖς κατάλληλος περίποισις καὶ ἰδιαίτερα τροφή κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ ὁριζομένην διαίταν.

19.—Ἐπὶ ταῖς ἐορταῖς τῶν Χριστουγέννων καὶ τοῦ Πάσχα ὥς καὶ τοῦ τριakonθήμερου χρονικοῦ διαστήματος τῶν διακοπῶν τῶν μαθημάτων παρέχεται ἡ ἀδεία τοῖς βουλευμένοις τῶν μαθητῶν κατ' αἰτίσιν τῶν γονέων ἢ κηδεμόνων τῶν νὰ μεταδιδάσκων εἰς τὰς πατρίδας τῶν διαμένωντων ἐνταῖς μέχρι τῆς ἐκ νέου ἐπαναλήψεως τῶν μαθημάτων.

20.—Πάντες ἐν γένει οἱ μαθηταὶ μὴδενὸς ἐξαιρουμένου εἶνε ἴσοι ἀπέναντι τῶν νόμων τῆς Σχολῆς.

21.—Οἱ μαθηταὶ πληρώσουσι τὴν προσήκουσαν ἀποζημίωσιν διὰ πῶσαν βλάβην ἣν ἴδωσιν ἐπιφέρει εἰς ἐπιπλὰ ἢ ἀδοκίμοτε πρὸγίμια τῆς Σχολῆς.

22.—Οὐδὲν μαθητὴ ἐπιτρέπεται ἡ ἐκ τῆς Σχολῆς ἐξόδος ἀνεῦ τῆς ἀδείας τοῦ διευθυντοῦ. Ἐν ἀνάγκῃ καὶ αἰτίσιν τῶν γονέων ἢ κηδεμόνων τῶν μαθητῶν παρέχεται ἀδεία, ἐὰν ὁ διευθυντὴς κρίνῃ τοῦτο εὐλόγον.

τῶν κανονισμῶν αὐτῆς, ὅν ὀφείλουσι πάντες νὰ τηρῶσιν αὐτομάτως καὶ σεβάζωνται.

6.—Δι' ἑκάστον μαθητὴν ὁρίζεται θέσις ἐν τοῖς κοιτώσιν, ἀπαγορεύεται δὲ ρητῶς ἡ ἐναλλάξ ἀλλαγὴ αὐτῆς.

7.—Ἡ ἐξοσις τῶν μαθητῶν ἐκ τοῦ ὕπνου τὴν πρωΐαν γίνεται κατὰ τὴν ἐν τῷ ὀρολογίῳ ὁρισμένην ὥραν ἅμα τῇ κρούσει τοῦ κωδωνοῦ. Καθ' ἑκάστην πρωΐαν μετὰ τὴν ἐκ τοῦ ὕπνου ἐξοσιν τῶν μαθητῶν καταγίνονται ἐν τῷ μελετητηρίῳ, μετὰ τὴν ἐωθινὴν τῶν προσευχῶν καὶ τὸ εἰρημένον πρόγευμα εἰς τὴν μελέτην τῶν μαθημάτων ἀδουρδῶς, αὐστηρῶς ἀναγορευομένου τοῦ ἐγκρίσεσθαι ἀνεῦ λόγου ἐκ τῆς θέσεως αὐτῶν. Οἱ μὴ προσερχόμενοι ἐγκαίρως μαθηταὶ εἰς τὸ σπουδαστήριον τιμωροῦνται ἀναλόγως.

8.—Εἰς οὐδένα μαθητὴν ἐπιτρέπεται ἡ ἐν τῷ κοιτῶνι διαμονὴ κατὰ τὴν ἡμέραν· εἰμὴ ἐν ἀπολύτῳ ἀνάγκῃ καὶ ἀδείᾳ τῶν καθηγητῶν τῆς Σχολῆς.

9.—Τὴν ἡμέραν ὅσαν μεταδιδάσκων οἱ μαθηταὶ εἰς τὸν κοιτῶνα ἀδουρδῶς καὶ κοσμίως, ἐνθα μετὰ προνοημένον προσευχὴν κατακλίνονται ἄπαντες. Ἀπαγορεύονται αὐστηρῶς αἱ φωνασκίαι, αἱ συζητήσεις καὶ αἱ φλυαρίαι ἐντὸς τῶν κοιτῶνων.

10.—Ἐκτοστὴν προσκύλισις εἰς τὸ μελετητήριον, τὸ πρόγευμα καὶ τὰς παραδόσεις γίνεται διὰ τῆς κρούσεως τοῦ κωδωνοῦ· μετὰ παρέλευσιν δὲ πέντε λεπτῶν τῆς ὥρας ὀφείλουσι πάντες νὰ προσέρχωνται μὴ ἐπιτρεπόμενον νὰ διαταραχθῇ ἡ ἡσυχία καὶ τάξις ἐκ τῆς βιβλικῆς προσελευσῆς τινος, ὅτις θὰ σημειώται ὡς ἀπουσία.

11.—Οἱ μαθηταὶ ἐρχόμενοι εἰς τὴν σχολὴν φέ-

25.—'Η ἐφηρμοσμένη διδασκαλία ἄρχεται ἐπισὺν ἀπὸ τῆς 15ης Ἰβρίου καὶ διαρκεῖ καθ' ὅλον τὸ σχολικὸν ἔτος. Δύναται ὅστις ἴθυτε τῶν μαθητῶν θέλῃσι νὰ μείνῃ κατὰ τὸ δίδασκημα ἰδὼν διακοπῶν καὶ νὰ παρακολοθήσῃ τὴν πρακτικὴν διδασκαλίαν χωρὶς νὰ πληρώσῃ τι.

26.—'Απαντες οἱ μαθηταὶ ὀφείλουσι νὰ παρακολουθῶσι τὰς πρακτικὰς ἀσκήσεις καὶ εἰς οὐδένα ἐπιτρέπεται νὰ ἀποσυρθῇ αὐτῆς πρὶν ἢ ὁ διδάσκων καθηγητὴς ἢ ὁ ἐργοδηγὸς δώσει τὸ σύνθημα.

27.—Κατὰ τὰς ὥρας τῶν ἐργατικῶν ἀσκήσεων ἀπαγορεύονται ρητῶς εἰς τοὺς μαθητὰς αἱ συζητήσεις.

28.—'Η διαγωγὴ τῶν μαθητῶν ἐν τῷ ἐστιατορίῳ δέον νὰ εἴναι κοσμιωτάτη· ἀπαγορεύεται αὐτοῖς ῥόδατα ἢ εἰσόδος τῶν μαθητῶν ἐν τῷ μαγειρείῳ, ἢ ταῖς κατοικίαις τοῦ ὑπηρετικοῦ.

29.—'Ἐλέγχος τῆς ἐπιμελείας καὶ ἐπιδόσεως ἐκδότην μαθητοῦ εἰς τὰ διδασκόμενα καὶ βαθμολογία εἰς τὴν διαγωγὴν αὐτῶν τηρεῖται αὐστηρῶς παρ' ἐκδότην μαθητοῦ.

30.—Μαθητὴς εἰς δύο ἐξάμνηα μένων ἀπρόβιδυστος καὶ μὴ παρόχων ἐλπίδος προκοπῆς, ἢ χαλαίων εἰς τὰ τέτα καὶ ἐπαιταλμημένως νοουητέις καὶ μείνας ὑπόφοτος, ἐπαδύλλεται τῆς σχολῆς.

31.—Αἱ χεῖρες ἐπιστημονικῶν καὶ παιδευτικῶν λόγων ἐκδоруαὶ ἐπὶ τοῦ γεγονικοῦ Παγγαίου Ὅρουσ ἐῖναι ὑποχρεωτικά δι' ἅπαντας τοὺς μαθητὰς.

32.—Οἱ μαθηταὶ ἀποφοιτῶντες τῆς Σχολῆς λαμβάνουσι δίπλωμα ὑπογεγραμμένον ὑπὸ τῶν Καθηγητῶν, ἐνθυλασμένον τῇ τῆς Σχολῆς σφραγίδι καὶ ἐπι-

18.—'Απαγορεύεται τοῖς μαθηταῖς ἐπὶ βαρεία πονηρὴ τὸ ἀναστρέφεσθαι καὶ συνδιαλέγεσθαι μετὰ τῶν ὑπηρετῶν καὶ τὸ προμυθεύεσθαι δι' αὐτῶν, ὅ,τι διὰ ποτε ἀνευ τῆς ἀδείας τοῦ διευθυντοῦ. Αὐστηρῶς δὲ τιμωρεῖται τὸ κἀνισμία καὶ ἡ χρῆσις οἰκονομικῶν ὀντωνμάτων.

19.—Οἱ μαθητὰ δικαιούνται ν' ἀλλοτλογοῦσιν μόνον μετὰ τῶν γονέων καὶ κηδεμόνων τῶν. Ἀναλαμβάνει δὲ ἡ διεύθυνσις ν' ἀποστέλλῃ τὰς ἐπιστολάς τῶν μαθητῶν, πρὸς τοὺς οἰκείους αὐτῶν.

20.—'Απαγορεύεται αὐστηρῶς τοῖς μαθηταῖς νὰ κόπῃσιν ἐκ τοῦ κήπου, ὅ,τι ὅποτε λαβροφειγίας ἐνεκεν· ὅστις δὲ τῶν μαθητῶν φθορὰν κόπῃων ὑποδύλλεται εἰς πρόστιμον 20 γροσίων.

21.—'Η τροφὴ τῶν μαθητῶν ἐν τῇ Σχολῇ εἶνε καθαρὰ, ἐκλεκτὴ καὶ ἀφθονος διδομένη τρὶς τῆς ἡμέρας ἥτοι τὸ πρόγευμα, τὸ γεῦμα καὶ τὸ δείπνον.

22.—'Ἡμέραι νηστείας εἶνε ἡ Νηστεία τῶν Χριστουγέννων, τοῦ Πάσχα, τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων καὶ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ὡς καὶ ἡ Τετάρτη καὶ Παρασκευὴ ἐκείνης ἐξομυθίας.

23.—'Ὅς σχολικὸν ἔτος ἄρχεται τὴν 15ην Ἰβρίου καὶ λήγει τὴν 15ην Ἀγίουστον τοῦ ἐπομένου ἔτους· διακοπὰ γίνονται κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν Χριστουγέννων καὶ Πάσχα καὶ ἀπὸ τῆς 15ης Ἀγίουστον μέχρι τῆς 15ης Ἰβρίου.

24.—'Η θεωρητικὴ διδασκαλία ἄρχεται τὴν 15ην Ἰβρίου καὶ λήγει τὴν 15ην Ἀγίουστον. Ἀκοούσως ἐπὶ 15 ἡμέρας οἱ μαθηταὶ προπαρασκευάζονται διὰ τὰς ἐξετάσεις· γίνονται δὲ ἐξετάσεις γραμματικῆς, ῥητορικῆς καὶ πρακτικῆς.

κεκυρωμένον ὑπὸ τῆς Μητροπόλεως Δράμας. Δι' αὐτοῦ δὲ θὰ διδῶται διὰ κέκνται τὴν ἱκανότητα πρὸς ἀνωτέρας γεωργικὰς ἐπιστημονικὰς σπουδὰς, πρὸς ἐπιστάσιν καὶ διειθυσιν γεωργικῶν ἐπαύλεων καὶ πρὸς διδασκαλίαν τῶν πρώτων καὶ ἀπαραιτήτων στοιχείων γεωργικῶν γνώσεων θεωρητικῶν καὶ πρακτικῶν ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς Σχολείοις, ὅπου, ὡς μετ' ἐλπίδων χρῆστων προσδοκώμεν, λίαν ταχέως τὸ ἡμέτερον ἔθνος στρέψῃ τὴν αὐτοῦ προσοχὴν καὶ ἐπὶ τὴν πρακτικωτέραν καὶ συμφέροντα ταῖς ἐπιτακτικαῖς ἀνάγκαις τοῦ ἡμετέρου γεωργικοῦ ὡς τὰ πολλὰ πληθυσμοῦ παιδεύσιν.

Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δράμας· ἐν μνημ. Μαΐου τοῦ 1900.

Ἰδιαίτερον τμήμα καθαρῶς πρακτικῶν δασκείων ἱδρύσεται ἐν τῇ Σχολῇ διὰ τοὺς μὴ εὐμεροῦσαντας νῦν τυχῶσι καὶ αὐτῆς τῆς πρωτοβαθμίου δαστικῆς παιδείας. Ἐν τῷ τμήματι τούτῳ ἔσονται δεκτοὶ ἀδικοῦτως ἀπὸ τῶν 16 ἐτῶν ἡλικίας νέοι καὶ ἔξ αὐτῶν ἔτι τῶν μόνον Νεοπαιαγωγείᾳ ἡ διττέῃ καὶ τριττέῃ πρωτοβάθμια Σχολείᾳ συντηρουσῶν μικρῶν Κοινοτήτων. Ἰδιαίτερα διατάξεις θέλουσι κανονίσαι τὰς λεπτομερείας τοῦ πρακτικοῦ τῆς Σχολῆς τμήματος, τοῦ ὅσον ἀπαραιτήτου διὰ τὴν εὐδόκιμον τῆς Σχολῆς σταδιοδρομίαν.

† Ο ΔΡΑΜΑΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ